A PROJECT OF
BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

הלכות בית דין חלק א

PART 1

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED BY:

ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש

FAR ROCKAWAY, NY

על פי התורה אשר יורו

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

Prepared by Rabbi Yosef Dovid Josilowsky

Dayan at the Bais Havaad

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Rav Ariel Ovadia
Dayan and Editor

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

A project of BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business Halacha Services

Bais Din & Dispute Resolution

Zichron Gershon Kollel for Dayanus

Medical Halacha Center

Kehilla & Bais Din Primacy Initiative

Halachic Awareness & Education

תוכן העניינים

חלק א' - הזמנה לדין

- פירוט התביעה 8
- מנין ההזמנות..... 14
- הזמנה בזמן הזה 18
- ענייה לב"ד וסירוב 23

חלק ב' – בחירת בית דין

- ברירת ב"ד 34
- דין הלך אחר הנתבע 37
- דין זבל"א..... 41
- דיני עיקול..... 51

חלק ג' – סדר הטענות

- שטר בירורין..... 64
- שמיעה מפי הבע"ד..... 72
- טוענים – מורשה..... 76
- מתערב על ריב..... 82

חלק ד' – הנהגת דין תורה

- השוויית בעלי דינים..... 92
- איסור שמיעת דברי בע"ד שלא בפני חבירו 96
- זכות גילוי מסמכים (Discovery)..... 101
- נימוקים 105
- ערעורים (Appeals)..... 110

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

THE SPRINGS ARKANSAS

SILVER Care FAMILY THERAPY AGENCY

ALLURE HEALTHCARE SERVICES
BY MR. AND MRS. MICHAEL NUDELL

worldesk
SEND MONEY ABROAD WITH WORLDESK, SAVE WHILE YOU SUPPORT THE BAIS HAVAAD
https://worldesk.com/bais-havaad
Shiko@worldesk.com | 646.772.7000

FASTRAD MOBILE RADIOLOGY

FOUNDERS & BUILDERS

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY
ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

BARRY LEBOVITS & FAMILY

לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל,
ברכה לאה בת אריה לייב ע"ה

MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L לז"נ
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

ARYEH WEISS & FAMILY

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON
Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL
Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS
Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT
לע"נ ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל | האשה רבקה בת ר' גבריאל חיים ע"ה
Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS
Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED
Dedication available

CORPORATE CHAMETZ
Dedication available
Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family
in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS
Dedication available
Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak
לזכות רפואה שלמה לכל חולי ישראל

INFRINGEMENT & COMPETITION
Dedicated in memory of
Rav Yehuda Kelemer זצ"ל
Young Israel W. Hempstead
Led by R' David Felt,
R' Aaron Gershonowitz
Eitz Chayim Dogwood Park
Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM
Dedicated
לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן וועגראוו ז"ל
נפטר י"ב סיון תשמ"ז ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י משפחתו

ONAAH & MEKACH TAOS
Sponsored by
Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
Mayer S. Klein, Managing Partner
Solving serious business problems, בעז"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I
Dedicated by the Yorucha Chabura at
Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura
Rav Aaron Eliezer Stein Shlit"a
בזכות ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש

TZEDAKAH & MA'ASER II
Dedicated by the Yorucha Chabura at
Kollel Zichron Shneur כולל זכרון שניאור
Monsey, NY
in honor of their
Rosh Chabura
הרב מיכאל איללעס שליט"א

SHEMITAH & PRUZBUL
Dedicated
לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY
Dedicated by the Yorucha Chabura at
Lido Beach, NY in honor of their
Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger

RIBBIS FUNDAMENTALS
This volume has been sponsored by
STEINMETZ | LLC
ATTORNEYS AT LAW
לע"נ ר' אברהם ברוך בן יעקב יצחק ז"ל
ולע"נ פריידא נעכא בת ר' מאיר הערץ ע"ה

RIBBIS IN COMMERCE
לע"נ ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל
האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל
האשה רבקה בת ר' גבריאל חיים ע"ה
Dedicated by Mr. and Mrs. Avigdor Fried

PROFESSIONAL ADVICE AND MALPRACTICE
Dedication available

BROKERAGE AND LASHON HARAH IN BUSINESS
Sponsored by Mordechai & Chaya Klein
One REAL ESTATE
commercial & residential

YICHUD AND GENDER-RELATED ISSUES
Dedication available

AVODAH ZARAH AND ISSUREI HANA'AH
Dedication available

YORUCHA IS MADE AVAILABLE TO THE PUBLIC FREE OF CHARGE THROUGH THE GENEROSITY OF VISIONARIES WHO HAVE FORESEEN THE COLLECTIVE IMPACT IT WILL HAVE ON COMMUNITIES AND INDIVIDUALS ALIKE.
CONTACT THE BAIS HAVAAD (INFO ON BACK COVER) TO DEDICATE A SIGNIFICANT CHELEK OF YORUCHA, AND HELP THOUSANDS NATION-WIDE GAIN A WORKING KNOWLEDGE OF BUSINESS HALACHA!

THE BAIS DIN PROCESS

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this topic

INTRODUCTION

שופטים ושוטרים תתן לך. The importance of maintaining a system of Mishpat, justice, is well established in the Torah and throughout Chazal. In a perfect world, the Mitzva of appointing judges would fall upon the shoulders of the Kehilla, the general Jewish community (See Sefer Hachinuch 491). Nowadays, we lack both the cohesive Kehilla that once existed, as well as the legal authority needed to appoint a functional and comprehensive justice system.

Thankfully, we do still have a Bais Din system, that can help adjudicate civil disputes in a manner that is consistent with Choshen Mishpat. The effectiveness of our Batei Din in being able to adjudicate properly (B'tzedek), is dependent on their acceptance by the community as a whole, and the individual litigants as well. In this booklet, we will explore many of the halachos and practices that apply when dealing with a Bais Din, beginning with the original hazmana, summons to Bais Din, through the psak din, the ruling of the Dayanim.

The first segment deals with the process of initiating a Din torah, and how one is to conduct himself when receiving a hazmana. This includes: does a litigant have a right to know the nature of the claim before coming to Bais Din? Is he allowed time to prepare or does he have to show up immediately? What happens if one does not respond? What does it mean to be a "mesarev L'din": does Bais Din actually issue an excommunication?

Next, we look at the process of choosing a Bais Din. If the defendant is only willing to go before a specific Bais Din of his choice, who has the upper hand? What if the litigants are in two different cities? The idea of a Zabla Bais Din versus an established Bais Din is clarified, and the way to choose between the two. There is also the topic of Ikul, an injunction that a Bais Din will issue at times, and how that could affect the choosing of a Bais Din.

In the third segment we delve into the Shtar Beirurin, the halachic and legal arbitration agreement, and whether there is a requirement to sign such an agreement. We also learn how Bais Din accepts arguments from the parties. Can a litigant offer his claims or defense in writing? Can he require that all claims be put into writing? Included in this topic , is the issue of Toanim - can Bais Din accept arguments from a hired counsel? Is this a proper thing to do?

Finally, we discuss how the actual Din Torah is conducted. The overall focus is ensuring B'tzedek tishpot amisecha- a fair and righteous judicial process. The first step is to create a level playing field. One litigant may not be treated with more or less respect than another. This may include practical or even psychological items, such as one party bringing along more moral support than the other. The next thing is the issue of ex-parte communication. We will see just how important it is to avoid this, and the requirement to avoid even anthe appearance of such practices. The topic concludes with the rights of litigants to know the reasoning of the Bais Din's ruling, as well as possibilities of appeal.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON
The Bais Din Process

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1. I received a Hazmana from Bais Din and I don't think that there is any reason for me to come in to Bais Din. I spoke to my Rav and he agrees with me. What is the Bais Din going to do if I just ignore them?

2. Is there a system of appeals if I am unhappy with the psak of Bais Din? What if everybody I talk to about the Din torah agrees that the ruling of Bais Din was incorrect?

3. Do I have a right to ask Bais Din to explain their psak? Can I say I am not coming to Bais Din unless I will get the psak with reasons?

4. Do I need to hire a toen? Can I hire two toanim, or a toen and a lawyer?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק א'

הזמנה לדין

תוכן הענינים

- פירוט התביעה 8
- מנין הזמנות 14
- הזמנה בזמן הזה 18
- ענייה לב"ד וסירוב..... 23

For the Halacha Shiur on The Summons to Bais Din, see pages 30-31

מסורת הש"ס
עם הוספות

ט) [פנימית ט:], ב) [עי' מוספות מנחות לז: ד"ה ענן] ועי' תוס' ורי"ן גדרים ז: ד"ה אין בין], ג) [נקמן כ:], ד) [עי' תוספות סנהדרין ס. ד"ה מתוקמן], ה) [יומא מט:] [עיין פ"ש], מהרצ"ח, ו) עיין מכות כב:, ז) לקמן דף יז., ח) ב"מ פה ע"א.

הגהות הב"ח

(ט) גמ' אמר רבא מעגן דקצרעינן דוכתא ומשדרינן שלוחא דכי דינא דכתיב ויקח כי כל"ל ותיפוק ומימעגן ליה נגיעה. נמחק]: (ו) רש"י ד"ה ימלט כל לכולהו כי ומיעגן הוא ממקום:

הגהות הגר"א

(א) גמ' למימעל. ג"כ ג"ל ופרש"י שמרי"ן]:

רש"י בת"י

(נדפס בסוף המסכת)

תורה אור השלם

א) וּבְיוֹם בֹּאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ אֶל הַחָצֵר הַפְּנִימִית לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ יַקְרִיב חַטָּאתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְ: (יחזקאל מה, כז)

ב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וַלַּאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: (במדבר טז, יב)

ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֹרַח אַתָּה וְכָל עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְ אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר: (במדבר טז, טז)

ד) קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֹעֵד הֲמוֹן צָעַר: (ירמיה מו, יז)

ה) אַף לֹא אָפֵל אֶרֶץ צָבָא חֹלֶד וְתַתֵּן קֹלוֹ גַּחֲלַת שָׂדֶה וַיִּשְׁכַּב הֲבִיאֹתֻנִי נֶעֱרֵי הָאֱלֹהִים הֲתִנָּבְאתֶם תֹּהוּ תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה: (במדבר טז, יד)

ו) אוֹרוֹ מְרוֹז אֹמֵר מַלְאָךְ יְ אֵרוּ אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְ לְעֶזְרַת יְ בַּגִּבֹּרִים: (שופטים ה, כג)

ז) מִן שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא: (שופטים ה, כ)

ח) וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כְּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יֶחֱרָם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה: (עזרא י, ח)

ט) וְאָרִיב עִמָּם וְאֶתְכַּלְּמֵם אֶבְבָה מֵהֶם אֲנָשִׁים וְאִמְרָתָם וְאֶשְׁבְּרֵם בַּאלֹהִים אִם תְּתַנּוּ בְנוֹתֵיכֶם לְבָנֵיהֶם וְאִם תִּשְׂאוּ מִבְּנוֹתֵיהֶם לְבָנֵיכֶם וְלָכֶם: (נחמיה יג, כה)

י) וְכָל דִּי לָא לֶהֱוֵא עֲבֵד דָּתָא דִּי אֱלָהָךְ וְדָתָא דִּי מַלְכָּא אַפְקְדָנָא דִּינִין מִתְעַבֵּד מִנֵּה הֵן לְמָוֶת הֵן לְשָׁרְשׁוּ הֵן לְעֹנֶשׁ נִכְסִין וְלָאֲסוּרִין: (עזרא ז, כו) כ) וַיֹּאמֶר יְ אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף: (במדבר יב, יד)

ל) מַה יְפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן: (שיר השירים ז, ב)

הגהות ועיונים

(ט) [ג"ל ואבום בואו]: (גליון): כ) ס"א שליגא (גליון) וכ"ה בכת"י ובדו"י, וכהדבה ראשונים הנדיסא "דהכי סבר גברא רבא פלניא". ל) בכת"י ובספר היחסין רב אדא בר פרי. ז) [כמו חלאים אין חלאים אלא רבנן דדרשינן בגדרים מט ע"א הזן שמתעסקין בתורה שרוא מעשה ידי אומן. עריך בעיך חמוק (גליון): ס) דברי רש"י אוהם מובנים דלפי מש"ל לעיל "ולאו אקראי דלעיל קאי" א"כ ובימים בואו לא מיירי כלל מטומאה ומגין מוכח בדברי רבי יהודה דאין מצורע משלח קרבנותיו, ונראה דכאן הס"ד ומכאן הוא דבור בפנ"ע וקאי אדברי ר"ש, ולהלן יש למחוק התיבות "עשירית האיפה", ותיינו כפי' התוס' (ראש משבירי ע"ש ובנגעי יוסף), והנה ע' דק"ס דבכת"י של פי' רש"י שלפנינו ליתא מתיבות "שמביא כהן הדיוט שלו" (בתחילת הדיבור) וכ"ה בכת"י ראשון שלפנינו, ועי' בפסוק עמור הקודם כל הדיבור "ספרו לו וכו'", ולפי"ז לפי' רש"י שלפנינו ראיית הגמ' היא באמת מדברי ר"י ומדאינו יכול להקריב עד שיטהר מטו"מ ה"ה למצורע (וכדמסיק בסוף דבור זה) וכולה קרא בבת משתעי, והני' בגמ' בסוף עמור הקודם היא בהנ' בכת"י אלו ז' ימי פרישתו [וכל השקלא וטריא בהדי"ה ואחרי הוא להפ' רש"י כת"י] (ע"פ דק"ס), ולפי"ז אפשר דאי"צ להנ' הגליון ברש"י בסוף העמוד הקודם (הנ"ל אות ח) ע' חיטוב בתוי"ה ואחרי ובדבר"ק על הפסוק שם (ועי' תוס' רי"ד): ו) צ"ל לשון שפתא (באה"מ): ז) בכת"י נוסף לו: ח) בכת"י א"ל: ט) צ"ל הוי נמי מנודה (כת"י): י) תיבת "דהא" מיותר (מראה אש): כ) צ"ל הוי מנודה לרב (כת"י):

ל) כ"ה הגירסא בראש"י ע"י"ש ובקרבן נתנאל ועי' מהרש"א בח"א:

זו עשירית האיפה שלו. שמביא כהן הדיוט כשממעכן אותו לעצמו תמילה כדכתיב (ויקרא ו) זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו עשירית האיפה ומחרינן (ממחת דף נג:) ובניו לרבות עשירית האיפה של כהן הדיוט ולומר ולמה לעיל מלת אשר מלת כהנים בעלמא הוא דקתני יחזקאל[ט] מלמד שלא היה יכול להקריב קרבנו עשירית האיפה עד שמוטר מטומאת מת והוא הדין מלרעתו: **אמר רבא** וכו'. לימיד למיתי כמעוהב מפרש לה: **ומזמינין** ליה **לדינא**. לעניל דין: **זימנא בתר זימנא**. לעיל לא למי הסוא זימנא קמעיט ליה ומיעגן אמרימי: **קראו שם**.[ו] שמתמת כלומר שמתת לפרשה שהעביר המועד כלומר שהעביר אותו מועד שעמו[ז] למחר מועד רמתון: **דאי מתפקר בשליחא דרבנן**. כלומר שמיקף שלים ג"ל ושלים למר מיכפיר: **הניני האנשים ההם הנקר**. אי לאו דשלים לה"ל[ח] למשה משה לא הוה ידע: **הכי בראי דגברא פלניא**. דשת פלוני שבא לנדות את פלוני לדניך לנדותו ממנו של אותו מכס: **אמר מ"אך** ה. נרש למר לשמתו שהוא שלוחו של מקום: **ומהדיטין**. כתורה: **ודעדינן הטאה**. למחרי לגמני עירו משום הכי והכי משמתינן ליה: **כוכבא הוה**. מוליה לסיקרא: **דמפקרינן** לנכסיה. דמקן דלא ליתו לרשתן: **יהודה**. ה"ג אקוסמין אומו על הטעות להלקומו[י]: **הדדפה**. קל מפרש רב יהודה בריה דרב שמואל לרודפיו[כ] מיד לכיון דלא ליתו דיינ דינא מנדיון אותו: **ושונין**. ומנדין אומו פעם אחרת: **ממונא**. שמייב ממון לנמיליו דמי לה לשלם ע"פ ג"ל: **דאפקיוהתא**. מנה תלמידי מכמיס: **לא חל עליה שמתא** ש"מ. ואין שמתת פסוחה מלי יוס: **קא בעו רבנן** ש"מ"ע. שלריכין לומר: **טוטו אסר טוטו שרי**. לומר מלי למיעבי ליה ש"ע דלא חל עליה ל' יוס דאותו שופר שנדונו יכול להסיר ל' יוס: **קא בעו אתו אחריני ישרו ליה**. מדמסדל מיסו דפשיט למיעבי: **שנידה לבבוה**. ולא לשם שמים אלא שהמרין נגדו ודמי[כ] כיון דמני מין מנודה לרב ודמי לא ידה אלא משכל כעדו לרב ממילי דאסוקיה סיו כמי שמנודה[ט] לרב לאין דמכמה ואין עמה וגו' (מלכי מח)[י] וקתני אין מנודה לרב אבל לכולי עלמא מנודה: **כל אחד ביפר חלקו**. מלקמני אלמו אין מופר: **אם אתו אחריני ישרו**. מדקתני אלמו אין מופר לעולם אפי' שרו ליה ממריני: **נידוי**. נעכה כלומר: **שלנו**. כמי ככל: **בניופה שלחן**. מרץ שרמלו: **צריך רבי**. רבי אמוה בדבר דר"ש סוס: **מה רבי מעולם היידע בכך זה**. אין רבי מעולם היידע בכך זה: **אי"ש אבות**. לפי מומו ולמו משום לעגת כיפא: **לאותחווי** ליה. לנקוב מת רבי שהיה מולה שקבל עליו יוקיון[כ]: **אמר** ליה **בר קפרא איני מבירך**. רמז לו שאינו רולה לגלומו: **חמוקי יבירך**. כמו ממק עבר (שיר ה):

מתרין בי שני וחמישי ושני. פירש בקונטרס שני מתרין בו ממילה ומנדין אותו וכן בחמישי ובשני אחר מחרימין ופ"ל שלשה יום ויש מפרשים קודם שימלול כלל יתכן בו וכן משמע בפרק הגוזל בתרא (ב"ק קף קיג.): ומוקיף

ספ

עין משפט
נר מצוה

נא ב ג: מיי' פכ"ה מהלכות סנהדרין הל' ה טוש"ע ח"מ סימן יח סעיף ה:
נא ד מיי' שם הלכה ו סמג לאוין כה טוש"ע שם וסימן ח סעיף ה כהג"ה:
נב ה מיי' שם הלכה ח ופ"ו מהלכות ת"ת הלכה יד ופכ"ד מהלכות סנהדרין הלכה ז טוש"ע ח"מ סימן ג וטוש"ע י"ד סימן שלד סעיף טו:
נג ו מיי' פ"ו מהלכות ת"ת הלכה יג טוש"ע י"ד סי' שלד סעיף ט:
נד ז מיי' פכ"ב מהל' סנהדרין הלכה ז:
נה ח מיי' שם הלכה ו טוש"ע ח"מ סימן ג סעיף כהג"ה:
נו ט י מיי' שם הלכה ח ופ"ו מהלכות ת"ת הל' יג טוש"ע י"ד סימן שלד סעיף ג:
נז י מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף ד:
נח יא מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף כ:
נט יב מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:
ס יג מיי' שם טוש"ע שם סעיף כב:
סא יד מיי' שם טוש"ע שם סעיף כג:
סב טו מיי' שם טוש"ע שם סעיף כד:
סג טז מיי' שם טוש"ע שם סעיף כה:
סד יז מיי' פ"ו מהלכות ת"ת הל' ט טוש"ע שם סעיף כה:
סה יח טוש"ע שם סעיף כו:

רבינו חננאל

ואמרטם ואשבריטם וגו' ומנ"ל דכפתינן ואסרינן ועבדינן הדדפה שנאמר הן לממת הן לשרושי הן לענוש נכסין ולאסורין. מאי לשרושי הדדפה. אמר רב יהודה משמיה דרב מנדין לאלתר דמתפקר ושונין לאחר שלשים ומחרימין לאחר ששים. אמרו משמיה דרב חסדא מתרינן ביה שני וחמישי ושני ואח"כ מנדין אותו. והני מילי לממונא אבל לאפקירותא מנדין לאלתר בלא התראה. **ההוא טבחא דאתפקר** ברב טובי אינסו אבי ורבא ושמתי' אול פיישה לרב טובי אמר אביי היכי נעביד נישרי ליה לא חל שמתא עליה שלשים יום נשבקיה בשמותי קא בעו רבנן לאפטורי. א"ל רב אידי בר אבין הכי אמר שמואל טוט אסר טוטו שרי. כלומר תקיעת השופר היא השמתא הקול שמכרין בתקיעת שופר הוא האוכר הוא המחיר כלומר אינו צריך יומים לחול עליה שמתא א"ל ר"מ לכמותא אבל לאפקירותא עד דחיל עליה שמתא שלשים יום. דיינקין מדקאמרי אביי בעי רבנן לאפטורי קסבר

תלתא דשמיתו לא אתו תלתא אחרינא ושרו מאי ת"ש מנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת. מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו. מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא. רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שניידה ומת חלקו אינו מופר ש"מ תלת ש"מ מדקתני אחד מן התלמידים שנידה ומת וקתני נמי מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב דייקינן מינה לרב אינו מנודה הא לכ"ע מנודה ש"מ תלמיד שניידה לכבודו ניידו נידוי ומדקתני ומת חלקו אינו מופר ש"מ דכל אחד מיפר חלקו. ש"מ נמי דלא אתו אחריני ושרו חלקו א' אמימר הלכתא ב) דמשמתי מיפר עד דאתו תלתא אחריני ושרו ליה. **ת"ר אין נדוי פחות משלשים יום** ואין נזיפה פחות משבעה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים. אמר רב חסדא נידוי שלנו כנזיפה שלהן ונזיפה שלנו כנידוי שלהן ונזיפה דידהו שבעה ואיני והא בר קפרא בעידנא דאמר לה ר' בר קפרא איני מכירך כמעלם וכן כדאמר לה ר' לר' חייא דאה מה קורא לך בחוץ ידעו דנקט מילתא עלייהו נהגו נזיפה בשפייהו תלתין יומין. **ואסקינא נזיפותא תלתין יומין**. סוגיא דשמעתא כך גזד **חשק שלמה על ר"ח** ב) נ"ל ד מלמד דשמיתו אתו ג מלמד דשמיתו ואתו ומני ליה ל"ל כן אפי' למאימר ואם תמצא ומני ליה אפי' מלמד שלא מיפר לו אף

פירוש התביעה גמרא מועד קטן דף טז.

בגמרא יליף מקראי מהו אופן ההזמנה לדין תורה: ב"ד שולחין את שלוחם לנתבע ומודיעים לו מי הוא התובע, וקובעין לו זמן לבא לב"ד. אם לא בא באותו זמן קובעים לו עוד זמן. ואם הוא מחרף את השליח מותר לו להודיע על כך לב"ד ומשמתינן ליה.

The Gemara derives the process of originating a Din Torah: the appointed messenger of the Bais Din informs the defendant that he is being summoned to a Din Torah, identifies the plaintiff, and notifies the defendant of the scheduled date that he must appear in Bais Din. If he does not arrive on that date, Bais Din will reschedule to another day. If the plaintiff disparages the messenger, he may report this to the Bais Din and they will excommunicate him.

(פסחים ס"ב ע"א) ערל וטמא משלחין קרבנותיהם. וי"ל דהתם בטמא מת אבל הכא במצורע שהוא נזוף טובא, ואיספרו לו בלחוד קאי דמיירי במצורע, וכל עיקר לא כתביה אלא משום הא. והא דר' שמעון לאו פלוגתא היא אלא דברי הכל ומקרא הוא דורש. ואם תאמר והיאך אפשר לשלח קרבנותיו דהא בעי סמיכה וליכא. וי"ל דאין סמיכה מעכבת בכל שאינו ראוי לביאה ולסמיכה:

אמר רבא מנא לן דמשדרין שלוחא. פי' וכל היכא דלא שלחו ליה שליחא, אי לא אתי לא חשיבא אפקירותא ולא ציית דינא ואע"פ שהזמינו בעל דינו בעדים:

דכתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו. יש מפרשים דמשה רבינו ע"ה היה שליח השם להזמין לפניו קרח ועדתו. ויש מפרשים דקרח היה שליח להזמין כל עדתו:

את ופלניא. פי' שצריך שיאמר לבעל דין שיהא מזומן לדין עם פלוני, ולא שיאמר לו (לזה) [ה]שליח היה מזומן לדין, והטעם כדי שידע מי תובעו בדין ויזכור אם יש לעשות לו כלום ויפייסנו, וגם שיתן על לבו מה שישיב לו בדין:

ודקבעינן זימנא כתר זימנא. פי' אע"פ שלא בא לזמן הראשון אין לבית דין לכעוס עליו כדי לקונסו, כי אולי לא היה לו פנאי ואנוס הוא:

(כ)דכתיב קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד. פי' שהקב"ה ציוה על נבוכדנאצר לבוא על מצרים להחריבה לזמן נועד, ומצינו שלא בא למועד ההוא, שהרי היו פרעה ומצרים ועמו שמחין ומעבירין קול שאון שכבר העביר מהם נבוכדנאצר המועד, ואע"פ שמצינו שלא בא נבוכדנצר למועד, לא כעס עליו השי"ת ולא ביטל שליחותו, שהרי אנו רואין שבא על מצרים והחריבה:

בירושלמי בפירוש. ובכל זה יזהרו בית דין לעשות הדבר לשום שמים ולא בדרך איבה, וכמו שכתב הראב"ד ז"ל:

גירסת הספרים הישנים, **מאי הרדפה אמר רב פפא נצבא** דקני. ופירשו בו שקושרין קנים זו אצל זו וחובשים אותו ביניהם כדי שלא יעמוד בריח. ואחר כך גורסין מימרא באנפי נפשה **אמר רב יהודה וכו'.** אבל בנוסחאות שלנו ובפירוש רש"י ז"ל הכי גרסינן **מאי הרדפה אמר רב יהודה כריה דרב יהושע משמיה דרבי מנדין אותו לאלתר וכו'.** כלומר שרודפין אותו נידוי אחר נידוי עד שיחזור בו:

אמר רב חסדא [מתרין ביה] **שני וחמישי ושני.** פי' שאין מנדין אותו מיד עד שיתרו בו שלשה פעמים, שני וחמישי ושני:

והני מילי לממונא אבל לאפקירותא. שהעיז פניו לחרף שום חכם או על דבר עבירה, מנדין אותו לאלתר בלא התראה. והא דאמרינן לממונא אוקימנא בפרק הגוזל (ב"ק קי"ב ע"ב) כגון דלא אתא לדינא, אבל אי אתא לדינא וחייבו אותו ולא ציית דינא לא מחרמינן ליה כלל, ואין שונין לאחר שלשים, אלא לבתר דיהבי ליה זימנא שני וחמישי ושני כתבינן פתיח עליה דהיינו שטר נידוי שנותנין ביד בעל דינו, ולבתר תשעין יומין נחתינן לנכסיה וכדאיתא התם:

קא כעו רבנן מיזל. ויש גורסים **קא בעי רבנן אפטורי מיעל.** והכל ענין אחד, שרוצין להפטר ולהכנס לדרך לשוב לביתם ושוב לא נוכל להתירם, כדדייקינן מינה בסמוך דסבר אביי דהני בי תלתא דמשמתי לא מצי אחריני למישרי. ולמאן דמפרש קא בעי ליה רבנן לקנות בשר, לא ידענא מהיכן דייקינן ההיא דבסמוך, וגם אין לשון הזה משמעות לענין הזה:

ריטב"א מועד קטן דף טז.
הריטב"א נותן ב' טעמים למה צריך להודיע לתנבע מי תובעו: א', כדי שיזכור הענין שמא יפייסנו, ועוד כדי שיתן לב מה להשיב בדין.

There are two reasons why the defendant is informed who the plaintiff is: perhaps he will recall the circumstances and settle the claim on his own, or else, he will prepare his response for when he arrives to the Din Torah.

סימן יא

כיצד מזמינים לדין ועל פי מי

ובו ו' סעיפים

א [א]כיצד מזמינים בעל דין לדין [ב]שולחים לו בית דין שלוחם [א]שיבוא ליום המזומן לדין לא בא [ב]מזמינים אותו פעם שנית [ג]*לא בא מזמינים אותו פעם שלישית לא בא ממתינים לו כל היום לא בא מנדין אותו למחרתו במה דברים אמורים [ג]במי שהיה בכפרים ויוצא ונכנס [ג]אבל מי שהוא מצוי בעיר אין קובעים לו זמן אלא פעם אחת ואם לא בא כל אותו יום מנדין אותו [ג]למחרתו. הגה [ד]הלך הנית דין למקום אחר נריך לילך אחריהס [ד]ואס לא [1]הלך מנדין אותו. [ב][ה]והשליח בית דין נאמן לומר הקלני או הקלה הדיין או לא רצה לבוא לדין ומשמתין [2](פירוש הנדוי או החרם שם מיתה) אותו על פיו [ה]אבל אין כותבין עליו [ו*][3]פתחא של שמתא עד שיבואו שנים

ציונים ומקורות סימן יא

א) כן מוכח בפרק נמצא דר"ה ל"א ע"ב. ג"כ ד"מ ס'. ב) לשון הרמב"ם פכ"ה מהלכות דיין ד' ה'.

1) במהדורת הרמ"א של"ח: **ואם לא ה"ל מנדין אותו**. והוא ט"ס והסמ"ע בסק"ד תיקנו. 2) במהדורת של"ד מופיע הפירוש בלשון אחר: **פירוש שמתא שם מיתה והיא הקללה שמקללין ת"ח**, הנוסח המופיע בפנים הוא ממהדורת באה"ג, עיין מבוא. 3) במהדורת באה"ג: **פתיחא על שמתא**.

סימן יא סעיף א' א) **שיבוא ליום המזומן כו'**. פירוש לעולם אין כח בית המובע להזמינו לדין אם לא ליום הקבוע ליציאת הדיינים לפי מנהג העיר [אם לא שמנהגם הוא כן שאין להם עת קבוע אלא שיצטרכו לדון יושבים הדיינים], והטלימות שמולאין נמצא אין לו עת קבוע, אלא אימת שילמה המובע מאמדל שהדיינין שולאין להמצא שיכין עצמו לדון עם פלוני המובע ביום פלוני המזומן ליציאתם: ב) **מזמינים אותו פעם שנית**. פירוש כשלא בא בכל מותן יום שקבעו לו, מזמינים אותו בימים של אחריו שנית, שיעמוד לדין עמו ביום הקבוע ליציאת הדיינים הסמוך לו, וכן בפעם שלישית, וכן הוא בהדיא בגמרא [ב"ק קי"ג ע"א], דגם בפעם שנית ושלישית צריך להזמינו ליום הקבוע ליציאת הדיינים שאחריו, ועיין פרישה [סעיף א']: ג) **במי שהיה בכפרים כו'**. דמיכא למימר אף שיוצא ונכנס שמא היה לו איזה חולם שלא היה יכול לבוא על שמי הזמנות הראשונות. ועיין ב"י ונכנס כלל אלא שהוא שבוע אי או ג' חוץ לביתו בכפרים, נראה דאינו בכלל דין זה, אלא קובעין לו זמן לבוא לדון עמו לפי עיון ערדתו שיוכל לבוא, ואם לא בא לאחותו זמן מנדין אותו למחרתו, כי דוקא שיוצא ונכנס דמתאב קאי בכן עיר אבל אינו מזמינין אותן ליום הקבוע הסמוך, אלא שיש לו התנגלות שיוצא ונכנס, משום הכי מזמינין לו עד זמן הגי', וק"ל: ד) ה"ג **ואם לא הלך מנדין**: ה) **אבל אין כותבין עליו פתחא**. הטעם משום

שהנהמ"ש סק"א

סימן יא סעיף א' א) **כיצד מזמינים כו'**. כתב מהרש"ל [בישו"ש] פ"ק דב"ק סימן מ"ג, פסק הר"ם, ממקומות שאין שם ב"ד, דאי תבע לחבירו ממון, והתבע אומר הבימו לי הזמנה ממקום פלוני שם ב"ד ואז אלך עמך, שיכולים בני עירו לקבוע לו זמן, אז יעשה כל דבר לפניהם, ע"כ מלחמי, עכ"ל. נמצא נאר שבע דף קי"ג ע"ד [שו"ת סימן נ"ד] פסק, כראוי שמובע לשמעון שיבורר עמו דיניס, ושמעון משיב לא אכפת לדין עמך אם לא תגיד לי מחמילה על מה תרצה לדון עמי, וראוי אין לומר רוצה לגלות לו אופן תביעתו כלל, שהדין עם לאוכן, מהניא לאחרינן נפרק מזקת הבתים [ב"ב ל"א ע"א] עדיד אינם דלא מגלה טענתיה [אוכן] לניס דין, וגדולה מזה פסק הרמ"ס נפרק שטועת הדיינים [שבועות פ"ו סימן י"ח] לאין אדם נריך לגרר טענתיה אע"כ יראה לב"ד שיש לחמות, עכ"ל. ואין דבריו נכוחים בעיני*, דלא דמי לפרק אזקת הבתים דף ל"ט ע"ב, דהתם אחרינן היכא דאחתי מילי אבראי ולא טען ואחי לב"ד וטען, דאוזר וטוען, א"ש עדיד אינם דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא, כלומר ואני הנתבע לומר לא רציתי לגלות טענתי נפניך עד לדין, וכן הא דכתב הרמ"ס פרק שטועת הדיינים, היינו משום שכיון שטוען שפרעו, וכה"ג אין נריך לגרר היאך פרעו ובמה פרעו, אבל הכא ודאי אני הנתבע לומר הגד לי אחמילה מה תרצה לדון עמי, כי אולי אחרי שאדע אציעתין אעשה כרצונך ולא אטוש עמך להאדיין כלל, וכל זמן שאינו רוצה לגלות לו אופן אביעתו, אינו אחויב לטוש עמו לדין כלל. כן

בב"י המלה "אמנו" הוספה מעל השורה. בחשובות מהרש"ל אין סי' ק"ו. כונת הש"ך לדבריו בסימן ק"ו סעיף א' סק"ב.

נלפע"ד: ב) **שולחים לו ב"ד כו'**. ואכן הזמנה משלח המלוה ולא הלוה. ועיין (*אמשובת) מהרש"ל מ"ש [בחידושיו לשור, הובא] בסימן ק"ו ס"ק [בש"ך סק"ב]:

טורי זהב

עליך דין פרוטה כדין מאה מנה, ופרכינן למאי הילכתא אי לעיונא ומפסקא פשיטא אלא לאקדומא. וכ"פ רבינו בסימן ט"ו [סעיף א'] שצריך להקדים דין של פרוטה וכו', וא"כ למאי הילכתא כתב רבינו זה כאן וכן הרמב"ם [פ"כ מסנהדרין ה"י], ע"כ לענין עיוני, והא דבר זה פשיטא בגמרא.

ונ"ל דרבינו וכן הרמב"ם כתבו זה וקאי אדסמיך ליה, דהיינו שיש למנוע עצמו [מלדון] בדין של פרוטה כמו במאה מנה, אבל בגמרא דדרש מקרא דקטן כגדול תשמעון, זה קאי שיש לשמוע בזה כמו בזה, וא"כ לא מיירי מן למנוע עצמו, וע"כ לעיוני קאמר ועל זה קשה פשיטא:

באר הגולה

סימן יא ג. לשון הטור ממימרא דרב מפתא ב"ק דף קי"ג ע"ב. ד*. שיעמוד לדון ביום הקבוע ליציאת הדיינים הסמוך לו וכן בפעם שלישית. ב. שם [בטור] בשם הרמב"ם בפכ"ה מהלכות סנהדרין [דין ח'] מעובדא דרב אחי מיקלע וכו' שם בב"ק. ג. כן הוא בטור. וכתב אחי מורי ז"ל שג"ל להגיה לערב, שכן הוא שם ברמב"ם וכן משמע בהדיא בסמוך בפעיף ג', ועיין בב"מ בזה. ד. שכן מוכח מעובדא דהסיא אימתא ר"ה דף ל"ח ע"ב. ה. מימרא דרבינא (ב"ב דף קי"ג ע"ב) [ב"ק קי"ב ע"ב], ליימיו ג"כ לעיל סוף סימן ס'. ו. שם [ב"ק]. ו*. פי' שטר של שמתא, דממון קא מחסר ליה דלא

ביאור הגר"א

סימן יא סעיף א' א. שולחים. מועד קטן ט"ז ע': ב. **אבל.** ב"ק שם [ב"ק] ע"א עיין באה"ג א' ב'] כיון דלימא כו': ג. **למחרתו.** שם [ב"ק]: ה. **והשליח ב"ד כו' ומשמתין כו'.** שבכל אלו מנדין: ה. **הקלני.** קדושין ע' ב': ו. **הקלה הדיין.** שם [קידושין ע'] ע' ועיין רש"י שם ד"ה שממיה כו': ז. **לא רצה לבוא.** ב"ק קי"ג ע' על דלא אתי כו' ושם קי"ב ב'

ש"ך חו"מ סימן יא סק"א

דעת הבאר שבע שאין חיוב לתובע לגלות לנתבע את פרטי תביעתו קודם שיבואו לדין. אולם הש"ך פליג דודאי מצי לטעון שיודיע לו מקודם, שמא יסכים אתו ולא יצטרך להדין תורה.

The sefer Be'er Sheva rules that the plaintiff does not have to inform the defendant any of the details of his claim before the Din Torah. Shach disagrees, as the defendant can say that he might be ready to settle the claim and thus obviate the need for the Din Torah altogether.

ליתר עיון

פתחי תשובה

ד. מי שקיבל עליו. עיין בה"ט [סק"ג]. ומ"ש בענין אם התובע אינו רוצה לגלות אופן תביעתו, עיין בזה בתשובת שבו"י ח"א סימן קמ"ג שכתב שאין דברי הש"ך מוכרחים, כי מצד הטעם והסברא נראים דברי הבאר שבע נכונים, וכן מצא בתשובת באר עשק סי' ס"ז בשם כמה גדולים. והטעם שכתב הש"ך כי אולי אחרי שאדע תביעתך אעשה כרצונך קשה, מה בכך הלא גם לפני ב"ד יוכל לעשות כן, ואי גברא רבה הוא וזילא ביה מילתא לילך לדין, הלא יש תקנה להעמיד מורשה כבסי' קכ"ד, וכן עמא דבר להזמין לדין בלי הודעה כלל, וכן משמע קצת פרק חזקת הבתים דף נ"ח [ע"א] גבי אלא מעתה אתי אינש מעלמא ומזמין להו לדינא, עכ"ד. אכן בתשובת זכרון יוסף חחו"מ סי' ב' בתשובת הגאון מו"ה שאול ז"ל מאמשטרדם תמה על השבו"י הנ"ל, דמהך דפרק חזקת ליכא אפילו זכר לדבר, דודאי הב"ד שולחים שלוחים לומר פלוני מזמינך לדין, ואם הוא ישיב ויאמר לא ארד לדין עד שתודיעני אופן תביעתי אה"נ דשומעין לו, והספר באר עשק שהביא לעזרתו לא ראה דברי הש"ך, ואין ספק שאלמלי ראה דברי הש"ך היה מבטל דעתו. ועוד נראה דגם הרב בעל שבו"י לא קאמר אלא כששניהם התובע והנתבע בעיר א' דשייך טעמו דגם בב"ד יוכל לעשות כן, אבל בנ"ד [באופן השאלה שם] י"ל דגם השבו"י מודה כיון שהדרך רחוקה והוצאות גדולות ואפשר דהוה הוצאה יתירה על תביעתו של

לב"ד, אין סומכין עליהן לגדותו, דשמא השכנים לא אמרו לו דחשבו כיון שהנתבע הוא בעיר מצאו השליח דרך הילוכו ואמר לו בעצמו, לכך צריך שימצאנו השליח עצמו דוקא. סמ"ע [סקי"ב]: ז. לערב. כתב הסמ"ע [סקי"ג] דהמחבר שינה לשונו כאן ממ"ש בס"א מנדין אותו למחרתו ופה כתב לערב, אבל כונתו בשתי הלשונות אינו אלא לאפוקי דאין כותבין באותו היום, ולערב ר"ל בלילה שאז מתחיל יום המחרת דקבעו לו, והא דשינה הלשון היינו דבכל א' השמיענו רבותא כו', ע"ש: ח. וכ"ש. אע"פ שכ"ש הוא כתבו הרמ"א כדי שלא תאמר כיון דשליח ב"ד הוא ה"ל לחזור ולומר עשיתי שליחותי, ומדלא חזר ודאי לא מצאו, קמ"ל. סמ"ע [סקי"ד]: סעיף ד' ט. שיבוא. כתב הכל בו ז"ל, תקנת חרם ר"ג שאדם המזמין לחבירו וחבירו

באר היטב

הראשונות. ובאינו יוצא ונכנס כלל אלא שהוא שבוע א' או ב' חוץ לביתו בכפרים, נראה דאינו בכלל דין זה אלא קובעין לו זמן לבוא לדון עמו לפי ענין טרדתו שיוכל לבוא. סמ"ע [סק"ג]: ג. שקיבל. כתב הש"ך [סק"א] בשם מהרש"ל דבמקומות שאין שם ב"ד, אם תבע אדם לחבירו ממון והנתבע אומר הביאו לי הזמנה ממקום שיש שם ב"ד ואז אלך עמך, יכולים בני העיר לקבוע לו זמן. וכתב עוד, בס' באר שבע פסק בראובן שתובע לשמעון שירד עמו לדין ואינו רוצה לגלות לו אופן תביעתו, והלה משיב לא אכנס לדין עמך אם לא תגיד לי מתחילה על מה תדון עמי, הדין עם ראובן, ולאיה מפרק חזקת הבתים דאמרינן עביד אינש דלא מגלה טענתיה חוץ לב"ד. והש"ך חולק עליו ודחה ראייתו, ע"ש. ועיין בתשובת הגאון חכם צבי סי' קס"ט: סעיף ב' ד. פתיחא. וה"ה דאין מנדין אותו דזיל בתר טעמא. סמ"ע [סק"י]: ה. שלשתן. ודוקא שאותו שאומר השליח משמו שוה לשנים הנשאריס אבל לא פחות שבכולם. ש"ך [סק"ג] בשם רש"ל:

זה, אין מקום לחלוק על סברת הש"ך, והרבה חשו חז"ל להוצאות חנם כדאיתא בסי' י"ג כו', ושם בתשובת הגאון המחבר כתב דקשה להכריע בענין זה, ובפרט כי מש"ס ס"פ זה בורר נ"ל ראיה ברורה לדברי הבאר עשק והשבו"י דא"צ להודיע איזה תביעת ממון יש לו על הנתבע, ורק זה אפשר צריך להודיע אם נוגעת תביעתו לענין ממון או לד"א כגון הוצאת ש"ר או דיני קנסות ודכוותיה, ומן ראיה זו מוכח קצת דאפילו כשיהיה מוכרח להוצאה גדולה כגון מבבל לא"י, אפ"ה א"צ להודיעו אופן התביעה כו', ע"ש. ועיין בתשובת ח"צ סימן קס"ט שהסכים עם הש"ך, וכתב שם דאפילו היה הדבר שקול ראיית הבאר שבע וראיית הש"ך, אין ספק שהלכה כדברי הש"ך, חדא שהוא בתרא, ועוד דגם במחלוקת שקול אי אפשר לכוף הנתבע מספק, ע"ש. וכן הסכים בספר ברכי יוסף [אות א'], וכתב דמה שהביאו ראיה הרבנים הנזכרים בתשובת באר עשק הנ"ל ממה שפשט המנהג דמזמינין לנתבע בסתמא ואזיל לבי דינא מבלי דעת על מה ידין עמו, אינה ראיה כלל, דזהו מפני שהנתבע רוצה ללכת ולא טעין מידי, אבל אה"נ דאם הנתבע ימאן עד אשר יגיד לו אופן תביעתו שומעין לו, וכן הסכים ר' משה זכות בתשובת הרמ"ז סימן י"ד, וגם מדברי הריטב"א במו"ק דף (ט"ו) [ט"ז] ע"א יש סמך לדעת הש"ך הנ"ל, עיין שם:

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 148 יט חו"מ א (א - כז) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

יתר עיון: פתחי תשובה חו"מ סימן יא סק"ד

הפ"ת הביא כמה אחרונים בענין הודעת פרטי התביעה לנתבע קודם הדין תורה, ע"ש שי"א דבמקום שהנתבע יצטרך להוציא הוצאות כדי לבא לדין ודאי יכול לומר שאינו רוצה לעשות כן עד שידע ענין התביעה. שוב הביא כמה אחרונים שפסקו כהש"ך, והביאו סמך מדברי הריטב"א הנ"ל.

Further Iyun: Pischai Teshuva cites several Achronim who discuss whether and when the defendant has the right to know the details of the claim before the Din Torah.

[י] **דלא כאסמכתא.** הש"ך בס"ק כ"ו כתב דדין זה ל"ע, ויפה כתב, דהא המחבר פסק לקמן בסי' ר"ז (סי"ח) דלא מהני זה לבטל אסמכתא, ודוחק לומר דכאן לא הוי אסמכתא גמורה דהא איכא למ"ד (סנהדרין ו.) פשרה אינה לריכה קנין. וכי יחלקו בפלוגתא דאסמכתא קני, וגם קנין מה מועיל למ"ד דבאסמכתא אף קנין גרידא זולת דקנו מיניה בב"ד חשוב אינו מועיל, ועל כרחך ל"ל דזהו לאו אסמכתא גמורה היא[15], וא"כ יש לומר דכו"ע מודים דאמירה דלא כאסמכתא מהני. אלא דמ"מ מנליה למחבר דוחק זה, הא הרשב"א דכתב כן בתשובה (סי' אלף ל) הוא דס"ל כרמב"ן רבו (ב"ב מד:) הובא בב"י ס"ס ר"ז (סכ"ג), וכן דעת הגאון (תשובת גאונים קדמונים סי' פו) דבכל אסמכתא מועיל אמירה דלא כאסמכתא, אבל לפי דקי"ל כרא"ש (שו"ת כלל עב סי' ז) דלא מהני אמירה זו באסמכתא, מנלן דמהני כאן אף דלא הוי אסמכתא גמורה, כיון דלא מצינו לו ראיה בש"ס, ומהיכי תיתי לחלק וכ"ע[16].

יט פשרה בלא קנין ונתנו משכון ביד הפשרנים אינו כלום (יז) אלא אם כן אמרו [י] דלא כאסמכתא או מעכשיו ואם היה המשכון שטר חוב אינו כלום.

כ צריכים הדיינים להתרחק בכל היכולת שלא יקבלו עליהם לדון דין תורה.

סימן יג

כיצד בוררים הדיינין כשאין בעלי דינין מסכימין יחד ובו ז"ס

א אחד מבעלי דינים (א) שאמר איש פלוני ידון לי ואמר בעל דינו פלוני ידון לי (ב) הרי אלו שני הדיינים שברר זה אחד וזה אחד בוררין להם דיין שלישי (ג) ואין צריך שיהיה הדיין השלישי ברצון הבעלי דינים ושלשתן דנים אותם שמתוך כך יצא הדין לאמיתו (ד) אפילו היה האחד שבירר בעל הדין חכם גדול ששניהם יהיו בונים, וא"כ הוברר הפשר דשניהם בונים ולא אחד וא"ש, ומכל זה נשמע דאותו שהתחיל לבנות ודאי אינו יכול לחזור אף שעדיין לא בנה חבירו, שהרי הוא עשה מעשה ונתרצה לפשר[14].

(יז) **אלא אם כן אמרו דלא כאסמכתא.** עיין ש"ך (סקכ"ו), ומש"כ בתומים (סק"י) דדין זה צ"ע.

יג (א) **שאמר איש פלוני ידון לי וכו'.** כתב הבאר שבע (שו"ת סי' נד) אם הנתבע טוען לא אלך עמך לדין עד שתודיעני תביעתך, יכול התובע לומר לא אגלה טענותי אלא בב"ד, והסכים הרב בעל שבות יעקב ח"א סי' קמ"ג. אבל הרב הש"ך לעיל סי' י"א סעיף קטן א' חולק. ונראה דעל כל פנים צריך לומר לו מה שתובע ממנו מנה או מאתים, דיטעון אולי אשלם לך ומה לי זילותא דב"ד, אבל אם אומר לו כמה וכמה תובע, והנתבע משיב הודיעיני איך ומה אני חייב לך, מאין מסתעף החוב וכדומה, בזו נראה דצדקו דברי הבאר שבע דאינו צריך לברר לבעל דין קודם בואו לב"ד, דלא ילמוד להשיב טענת שקר ורמיה, ואפילו בב"ד אם אין נראה שיש בו רמאות אין צריך לברר כדלקמן סי' ע"ה סעיף א', ומכל שכן חוץ לב"ד, ובזו שפיר שייך עביד אינש דלא מגלי טענתו.

(ב) **הרי אלו שני הדיינים וכו'.** קמ"ל בזה דבוררין שלישי תיכף כשזה בורר לו אחד וזבל"א בעל כרחם של בעלי דינים, והן מעצמן בוררים, וכן בכל דוכתי דקתני דיני ממונות בשלשה נכון וטוב בזבל"א דיצא יותר הדין לאמיתו, סמ"ע (סק"א).

(ג) **ואין צריך שיהיה הדיין השלישי וכו'.** זהו בזבל"א לדון ביניהם דין תורה, אבל אם זה בירר לו אחד לפשרה וכו' אין יכולין ליקח שלישי בלי דעת הבעלי דינים, ודוקא בדין אמרינן יכולין ליקח בעל כרחם ולא בפשרה, ב"ח (סעיף ב) מדיוקי דברי הטור.

(ד) **אפילו היה כו' חכם גדול וסמוך וכו'.** זה לשון הרמב"ם (פ"ז מסנהדרין ה"א). והקשה הטור (סעיף ו) הא יחיד מומחה יכול לדון לאדם

משפט יהונתן

שהאחד יכריע, כיון דאין בי"ד שקול, והיינו דאי"צ שיסכימו כולם. אכן יעוי' בפי' פני משה בירושלמי שם שפירש ד' הירושלמי באופ"א, דלשון הירושלמי הוא דצריך הכרע הדעת, ופי' הפנ"מ דהיינו שיכריע דעתו עם מי הדין נוטה כך יעשה הפשרה ע"ש. ומשמע דבאמת לעולם צריך שלשה. ולפי"ז אין ראיה כלל מד' הירושלמי, ודו"ק. ועי' גם במאירי וחמרא וחיי בסנהדרין ו' א' שפירשו ד' הירושלמי ג"כ באופ"א, ולפי"ז אינו ענין להכא כלל, יעו"ש.

14. עי' מה שתמה ע"ז בנתיה"מ (סק"ז) יעו"ש.

15. והיינו דלכן מהני קנין בפשרה כיון דהוי אסמכתא שאינה גמורה, דאי הוי אסמכתא גמורה לא היה מועיל הקנין אלא בב"ד חשוב, וכ"כ בשו"ת דברי חיים (ח"ב השמטות לחו"מ סי' לו). וע"ע בד' רבינו לעיל סק"ז שכתב שהתחייבות ע"י פשרה "דמיא" לאסמכתא ומפני שהיא התחייבות על הספק, ועי' משנ"ת שם בארוכה. וע"ע בד' רבינו בתומים להלן (סי' קכט סק"ה), יעו"ש.

16. מבואר מדברי רבינו שרצה לחלק דפשרה לא הוי אסמכתא גמורה ולכן יהני בה מה שאומר דלא כאסמכתא, אכן דחה חילוק זה כיון דלא מצינו לו ראי' בש"ס, ומהכ"ת לחלק כן. אכן יעוי' בקצוה"ח כאן (סק"ג) שהביא ד' רבינו, וכ' לקיים חילוק זה מהסוגיא בב"ב (דף מד:), יעו"ש. וע"ע בביאור הגר"א (סימן סא סקכ"א וסי' רז סקנ"ט וס"ק ס') דמבואר בדבריו להדיא חילוק זה דהיכא דלא הוי אסמכתא גמורה מהני באמר דלא כאסמכתא, והביא ג"כ ההיא דב"ב, יעו"ש. ועי' בנתיה"מ כאן (סק"ח) מה שדחה ד' הקצוה"ח בביאור ד' השו"ע. מיהו שו"ר דעיקר חילוק זה מבואר להדי' בד' הרא"ש בתשו' שם, והביא שם ג"כ ההיא דב"ב, דיעו"ש שכתב להוכיח דין זה דלא מהני כתיבת דלא כאסמכתא וז"ל, וראיה מפרק חזה"ב אמר רבא אי אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי, גבי מקרקעי וגבי מטלטלי, אמר רב חסדא והוא דכתב ביה דלא כאסמכתא וכו' משום "דדמי קצת לאסמכתא" האי דמשעבד ליה מטלטלי לחובו, אע"ג דאקני ליה אגב מקרקעי צריך למיכתב ביה דלא כאסמכתא, אבל אי שעביד ליה מטלטלי בלא מקרקעי, אע"ג דכתב ביה דלא כאסמכתא, לא גבי מטלטלי, משום "דהוה ליה אסמכתא" וכו', יעו"ש. הרי להדיא שחילק הרא"ש בין אסמכתא גמורה דלא מהני ביה כתיבת דלא כאסמכתא, לבין "דבר הדומה קצת" והיינו אסמכתא שאינה גמורה דמהני ביה כתיבת דלא כאסמכתא, והוכיח עיקר חילוק זה מהסוגיא בב"ב הנ"ל. ותימא על רבינו והקצוה"ח שלא הביאו כן מד' הרא"ש שכבר חילק כן בעצמו. וצ"ע.

אורים סימן יג סק"א
הכריע שיש לגלות לנתבע את סכום התביעה שמא ירצה לשלם ולהסתלק מכל הדין תורה. אולם אין צורך לברר לו את טעמי התביעה ושאר טענותיו, שמא ילמד להשיב בשקר ולרמותו.

The Urim V'tumim suggests that the defendant is entitled to know the amount of the claim against him, because he may choose to settle and avoid the Din Torah altogether. However, the details and arguments behind the claim do not have to be revealed so that he will not be able to prepare ways and means of deception.

יראה כתר"ה לתקן זה ולא יבא הדבר בימי הדין לידי חלול השם ח"ו ולגרום מחלוקת אשר בכל השנה יש ליזהר מזה טובא וכ"ש בימים אלו.

ובזה אני גומר בשלום ובתקוה שישרה השלום בישראל.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן ו

הטעם במה שהוריתי שב"ד המזמין לדין אינו צריך לפרט התביעה

ח' כסלו שדמ"ת

למע"כ נכדי היקר החביב הרה"ג מוהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א, בברכת שלום וברכה וכט"ס.

הנה הסתפקת על פי הערת הרה"ג מוהר"ר מרדכי טורסקי שליט"א, על מה שכתבתי בח' תמוז תשל"א כהדרכה לאגודת הרבנים „שכשאחד תובע את חברו לב"ד אין התובע מחוייב להגיד להנתבע פרטי הדברים מה שהוא תובע" והזכרת שיש נידון בין כמה רבנים אם כוונתי בזה לשיטת הבאר שבע או לשיטת הש"ך ששניהם נזכרים בהש"ך סימן י"א ס"ק א'.

בעצם אנו סוברים כהש"ך, ורק למעשה פשוט וברור שאגודת הרבנים, או שום ב"ד סמכאי, לא ישלחו הזמנה לאחד על תביעת דבר קטן ששייך להסתפק דשמא היה הנתבע משלם להתובע בעצמו מחמת שלא ירצה לילך בדינא ודיינא. וממילא אם מקבלים הזמנה, אין שוב לשאול פרטי התביעה, שיש לסמוך שהרבנים ששלחו ההזמנה אמרו שאין תביעה זה נכלל באותו ספק, שאם היה נכלל בהספק, היו מקודם שואלים לתנתבע ורק אח"כ שולחים הזמנה. ואם הנתבע חושב שהתביעה היתה בסכום שהיה מוכן לשלם, עליו להגיד שאם זה תביעה רק לסכום כזה חריני מוכן לשלמו.

ולפעמים ברור להרבנים שהנתבע יודע מהו הסכום שמדברים עליו, ואז ג"כ אין צורך לפרט יותר. ולפעמים אף שאפשר שמוכן לשלם, מ"מ אפשר שהב"ד יכריע לשלוח הזמנה מחמת שחושבים שאולי קבלת הזמנה יגרום שישלם הנתבע בעצמו מחמת שיודע שחייב ונמצא שמועיל הזמנתם אף בכה"ג, ושייך לשלוח הזמנה גם בשביל ספק תועלת זה. ולכן איני רואה שום מקפוק בהנוסח אגוה"ר בזה.

זקנך אוהבך בלו"ג,

משה פיינשטיין

סימן ז

אחד שהוציא שם רע על מנהל ישיבה קטנה ותובע שיסלקוהו אם שייך בזה ענין זבל"א וזבל"א

כ"ג מנ"א תשכ"ט

מע"פ ידידי הנכבד הרה"ג מוהר"ר ישעיהו דאלגין שליט"א.

בדבר מנהל ישיבה קטנה שהסכימו עליו מנהלי תורה ומסורה ואחרי עבור איזו שנים הוציא עליו אחד שם רע איך שעבר על איסורים שלכן אינו ראוי להיות מנהל הישיבה והוא כופר ואומר שהוא עלילה לבזותו ולהזיקו, הנה בעצם אין זה ענייני תביעת ממון שאיכא שני צדדין שיש בזה דין זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, דהא זהו ענין של רבני העיר שהם ממונים על כל ענייני העיר לברר הדבר, ובעובדא זו שהיתה הסכמה ממנהלי תורה ומסורה ואולי הם גם מנוחו, מוטל זה תחלה על מנהלי תורה ומסורה שהם יבררו רבנים הראוים לחקור ולדרוש היטב ויעשו כפי שיורו הרבנים אחר התוי"ד אם האמת הוא כדברי המוש"ר יסלקוהו, ואם אינו אמת או שא"א לברר נשאר בחזקת כשרות שלו ואין לסלקו בשביל עדות של ע"א ובפרט שאפשר שגם האחד אינו מעיד שראה בעצמו אלא שכך שמע מאחד, שאינו כלום.

אבל אם כבר הוסכם להיות ע"י זבל"א וזבל"א אם הם רבנים חשובים אין צורך לשנות, אף שאם מנהלי תורה ומסורה או רבני העיר רוצים רשאין גם לשנות ולסמוך דוקא על רבנים שהם יבררו לא מהצדדין שיהיה יותר טוב. אבל מה שאמר כתר"ה בטעלעפאן שהמוציא שם רע רוצה דוקא בב"ד של חמשה, פשוט שאינו בדין בע"ד שיש לו רשות לומר שרוצה בחמשה לברר הדין יותר שאולי יוכח ע"י חמשה דיינים אף אם ע"י שלשה לא יוכח, דכאן אינו הוא הבע"ד לתבוע לסלקו אלא עצם הדין מאחר שיצא שם רע הוא הבע"ד התובע לברר אם הוא ראוי להיות מנהל או לא, והדין הא אינו תובע יותר מדין התורה שהוא רק חו"ד טובה, שיותר משלשה ודאי אין צריך שתרי סמכה התורה על שלשה דיינים אף לתוציא ממון וכ"ש לזה שליכא דין ב"ד כלל כשאין הנידון אלא להנהלת התישיבה ולא לענין לפסול לעדות, אך שממילא ידעינן דחו"ד טובה הוא ע"י שלשה, אבל על יותר לא שייך לתבוע.

ואף בתביעה של ממון שהרשות ביד אחד מהבע"ד לתבוע שיברר חמשה, הוא רק כשגם חמשה אפשר להשיג כמו שלשה ובלא הוצאות יתרות, דאם צריך להוציא הוצאות רבות כגון שבעיר אין רוצים ורבנים

אגרות משה חו"מ ח"ב סימן ו'

מעיקר הדין קי"ל כהש"ך שצריך לגלות ענין התביעה, אמנם דוקא במקום שבאמת יש להסתפק שמא ישלם מעצמו.

Rav Moshe rules like the opinion of the Shach that the defendant has the right to know the details of the claim against him because he may choose to settle. However, if the Bais Din assesses this to be unlikely, they can summon him without revealing this information.

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין סד טוש"ע ח"מ סימן קי סעיף ה:
טו ב מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו:
טז ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף טו טז:
יז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:
יח ה טוש"ע שם בהג"ה:
יט ו מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ו ועי' בכ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן יד סעיף א בהג"ה:
כ ז מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ה:
כא ח מיי' פכ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"מ סימן לא סעיף ד:
כב ט י מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ה:
כג כ ל מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ו:
כד מ מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ז:
כה נ ס מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ה:
כו ע פ מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ה סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סימן ח סעיף ה וסימן יא סעיף א [רב אלפס כאן ובמו"ק פ"ג (דף רפ"ו) והתם והכא גרים אמר רבא]:
כז צ מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סימן יא סעיף ז:
כח ק מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעי' ג:

ליקוטי רש"י

הרי מחלוקת סומכוס בצידך. מחלוקת המסייעתך דאיכא וכו' דקאי כוותך [זבחים ה.]. **תהי.** לשון מריח בקנקן כמו תהי ליה אקנקניה (ב"ב דף כב.) כלומר דייק לה [לעיל עו:] תהי בה בהא מילתא לשון מריח כמו בת תיהא דמס' ע"ז (סו:) כלומר מעיין ומחשב טעמו של דבר [עירובין סו.]. מחשב ומקשה בה [רשב"ם ב"ב לט:]. **יבוא בעל השור ויעמוד על שורו.** כיון דהעדאה לחייבו ממון על נגיחותיו היא באה ולהעמיד שורו בחזקת מועד בעינן בפני בעלים שידעו לטעון ולהכחיש העדים ולהביא אחרים להזימן [ב"ב כח:]. **אדרכתא.** שלא מצאו לו עכשיו נכסים וכתבו לו שירדוף לחזור על נכסיו ואם ימצא יגבה. אדרכתא לשון רודף ומשיג כמו פרסה בחלא ולא אדרכיה (כתובות דף ס:) ולשון המקרא (שופטים כ) כתרו את בנימין הרדיפוהו מנוחה הדריכוהו [ב"מ טז:]. שכתבו פסק דין ונתנו ללוקח על נכסיו של גזלן שבכ"מ שימצאם יחזיק בהן [שם.].

תוספות

אבל היכא דאית ליה חזקה דאבהתא כו'. משמע דהיינו אפי' היה רבי ירמיה בתוך הבית מדלא מפליג התם בעל השדה מוחזק בשדה הכא רבי ירמיה לא היה מוחזק משמע דלא תלי בהכי מידי אלא במה דאית ליה חזקה מאבות אפילו היה רבי ירמיה מוחזק בבית:

ושלחו לו ולא בא. אור"י דמשמע דבעי שלחו לו ∘ ולא בא בהדי שהיו עדיו חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים מדלא קאמר או שלחו כדקאמר או שהיו עדיו חולים או שהיו כו' ומיהו בסמוך משמע דבעי למימר או ושלחו[ח] דקאמר כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא משמע דמשום האי מילתא לחודיה דשלחו לו ולא אתא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ויש לדחות דשאני התם דפתחו ליה בדיניה ודין[ט] גדול הוא זה [ויש ספרים שכתוב בהן או שלחו אחריו ולא בא[י]] ול"ע בספרים ישנים ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו:

מצי טעין לב"ד הגדול קאזילנא כו'. פירש בה"ג ומלי נתבע לאשתמוטי בהכי והיה נראה לומר דדוקא נתבע יכול לפטור עצמו בכך אבל לא תובע דא"כ כל אדם יאמר לחבירו או תן לי מנה או בא עמי לב"ד הגדול אבל נראה לר"ת דכ"ש תובע דהשתא נתבע שנראה עושה[כ] ערמה כדי לפטור עצמו ממה שזה תובעו מצי למימר הכי כ"ש תובע שמתחילה תובע כך ואין נראה כמערים ועוד דאפילו לוה דעבד לוה לאיש מלוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא כ"ש מלוה ואע"ג דאמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף לא: ושם) אמר אמימר הלכתא כופין אותו והולך עמו למקום הועד ומסיק דהני מילי מלוה אבל לוה עבד לאיש מלוה ולא מ"ל נלך למקום הועד בית הועד לאו היינו ב"ד הגדול דבית הועד היינו מקום ב"ד קבוע אבל יש ב"ד הגדול ממנו בחכמה והילכתא[ל] אפילו לוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא אבל לבית הועד לא מצי אמר אלא כופין אותו ודן בעירו:

מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. פי' בקונט' אם עדיו מבקשין לילך למדינת הים ואין נראה לר"י דא"כ אמאי נקט קיום השטר הא קבלת עדים אמר נמי לעיל דבכה"ג מקבלין שלא בפני בעל דין ונראה לר"י דבכל ענין קאמר דמקיימין דקיום שטר דרבנן ועדים[מ] החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד דמי[נ] ואין צריך קיום ומדרבנן הוא דצריך הלכך מקיימינן שלא בפני בעל דין ורבי יוחנן דאמר אין מקיימין סבר דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לקבלת עדות והא דקאמר אסברה לך טעמא דר' יוחנן ה"ק דאפילו בקיום שטרות אית ליה לר' יוחנן יבא בעל השור ויעמוד על שורו ומיהו רב נמי אית ליה בעלמא יבא בעל השור כו':

עד דאזיל שליח בתלתא בשבתא. דמסתמא בשני דנהו[ס]:

דקבעי למיתב זוזא לפתיחא. כשקורעין אותה משלם הוא שכר הסופר:
ומר

גמרא

שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א"ל הרי מחלוקת סומכוס בצידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי אדהכי איגלגל מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא א תינוק שתקף בעבדיו[א] וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה (א) אחזקה דאבוה ב אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא אמר רב אשי[ב] א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין תהי בה[ג] ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא ג כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל ד כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא ה מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא אי הכי כי פתחו ליה נמי ו מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו[ד] אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא א) והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא ∘ ז הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא ח נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא ט נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא י כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה (ב) דאמר[ה] קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה כ והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן ל והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן מ ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא נ מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוזאי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא ס עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא[ו] ע האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי פ וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה צ דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא אמר רבינא[ז] ק יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא
אבל

רש"י

שלא בפני בעל דין. והאי קטן כמאן דליתיה דמי: **שתקף בעבדיו.** שלקח עבדיו עמו שיסייעוהו [לישנא אחרינא שתקף בעבדיו ואמר שלי הן[ע]]: **ונראה.** אם שלו הוא: **התם.** הוא דירד לתוך שדה חבירו דלית ליה להך תינוק בהך שדה חזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה להאי תינוק בבית זה חזקה דאבוה לא מפקינן ליה מיניה ולכשיגדיל יביא רבי ירמיה עדיו וידון עמו: **חולים.** מסוכנים למות ואם לא עכשיו אימתי: **לב"ד הגדול.** שבארץ ישראל: **כגון דנקט.** בעל דין חבירו: **דסקא.** אגרת מב"ד הגדול ששלחו לב"ד של כאן [לכופו[פ]]: **מקיימים את השטר.** היו עדים החתומים מבקשים לילך למדינת הים מביאן מלוה לב"ד ומעידין על כתב ידן ובית דין כותבין תחתיו במותב תלתא הוינא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימת ידייהו[א] ואשרנוהי וקיימנוהי כדחזי[ב]: **ואע"פ שעומד.** בעל דין וצווח אל תקיימוהו מזויף הוא אין חוששין: **פתיחא.** שטר שמתא על שאין פורע החוב: **אדרכתא.** פסק דין לירד המלוה לתוך נכסים של לוה וליטלם בשומא בחובו: **שמא תכסיף.** קרקעות של מלוה תבור ותפחות מדמיה: **מר אחא.** זה שמו והיה לו חוב על חבירו ולא היה הלוה בעיר: שני וחמישי בתי דינין קבועים בעיירות תקנת עזרא בפרק מרובה (לעיל דף פב.): **שליח דרבנן.** שהלך להזמין איש לדין וחזר ואמר לב"ד אינו רוצה לבא: **מהימנינן ליה כבי תרי.** דלא משקר בבי דינא: **פתיחא.** שטר שמתא וכי שרו ליה שמתא לא שרו ליה עד דיהיב זוזא דפתיחא לספרא: **יהבינן זמנא.** מזמנין בעל דין ליום פלוני לדין: **על פי אשה.** ההולכת אצלו לפי דרכה או ע"פ שכיניו וסמכינן עלייהו דעבדין שליחותייהו ואי לא אתי מחזקינן באפקרותא ומשמתינן ליה: **אלא דליתיה במתא.** שאין אותו פלוני עכשיו בעיר שב"ד בה ואמר לשכניו כשישוב פלוני אמרו לו לבא:
אבל

מסורת הש"ס עם הוספות

א) כתובות כב., ב) שם כא., ג) כתובות יח ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא קיימא ליה חזקה כצ"ל ואות א' נמחק: (ב) שם לנכסיה דאימור קא טרח בזוזי וניזוף וכו' לנכסיה דאימור דלמא לא אשכח:

גליון הש"ס

גמ' הלכתא מקיימי'. עי' בב"מ דף טו ע"ב ברש"י ד"ה כל מעשה ב"ד ול"ע: תוס' ד"ה ושלחו לו כו' ולא בא בהדי וכו'. עי' לעיל דף לט ע"א תוד"ה ורי"א:

תורה אור השלם

א) וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: [שמות כא, כט]

הגהות וציונים

א] לפי פירוש שני ברש"י (ד"ה שתקף) מ"ש וירד ר"ל או ירד, והוי וא"ו המחלקת (באה"מ): ב] [אולי רב אשי הקדמון הוא או סיומא דתהי בה רבי יוחנן רב אשי אמרה] (גליון) צ"ל רבי אסי (יעב"ץ, הג' בן ארי', ועי' יפה עינים): ג] [פירושו תמצא ברש"י עירובין סו ע"א וברש"י לעיל עו ע"ב ד"ה תהי] (גליון) מובא בליקוטי רש"י: ד] אולי צ"ל בר אבא (סדר הדורות): ה] צ"ל דאמרינן, וכן צ"ל בסמוך, וכ"ה בריי"ף (דבש תמר, וכ"ה בכת"י ודפו"ר, ועי' הג' הב"ח): ו] בכל הראשונים רבא: ז] רש"ל (גליון) לפני המהרש"ל הי' דפוס שהי' כתוב ברש"י "ואיבעית אימא", והגיה "לישנא אחרינא", ולא שהוסיף את הדיבור ברש"י (הגהות דק"ס, ועי' הגהות והערות למהרש"ל): ח] רש"ל (גליון) ועי' הגהות והערות למהרש"ל: ט] נדצ"ל או שלחו (באה"מ): י] יש להוסיף מב"ד גדול (באה"מ): כ] יש"ש (גליון): ל] צ"ל דעושה (ב"ש): מ] צ"ל והילכך (רש"ש): נ] צ"ל דעדים (ב"ש): ס] צ"ל דנוהו (ב"ש):

מנין ההזמנות שליח ב"ד

גמרא בבא קמא דף קיב: - קיג.

נאמן לומר שהנתבע מסרב לבא לדין. ואחר שקבעו לו ג' זמנים, דהיינו שני חמישי ושני, כותבין עליו שטר שמתא. אולם אם הוא מצוי בעיר, אפילו בפעם אחת שלא בא כותבים עליו שמתא.

If the messenger of the Bais Din reports that the defendant received the summons and refuses to come, we grant him a total of three summonses, i.e. Monday–Thursday–Monday. If he still did not arrive, the Bais Din will write a writ of excommunication. If the defendant is always available to come, then even one missed summons is enough to warrant excommunication.

אבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו[ב] שליחא דב"ד ואמר ליה [ב]ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה [ג]ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא [ד]האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא [ה]כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא [ו]קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא[ג] ולמחר כתבינן רב אסי[ד] איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל [ז]ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה [ח]לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא [ט]אבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן [י]ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן [כ]לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו [ל]והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות חייב[ד] לשלם: [א]מתני ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו [ב]אמר לו [א]תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'** [מ]אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה [נ]אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: **גמ'** תנא [ס]אבל נותן לו דינר ונותן[ה] לו את השאר: ומוכסין [ג]והאמר שמואל [ע]דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל [פ]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [צ]במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא [ד][ק]לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא [א][ה][ר]אסור להבריח[ו] את המכס ר"ש אומר משום [ז]ר"ע מותר להבריח את המכס בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי [ט]דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני (א) אהא [ס][ש]נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל [ת]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [א]במוכס העומד מאליו רב אשי אמר [ב]במוכס כנעני[ז] דתניא [ג]ישראל וכנעני אנס[ח] שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם[י] ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין [ד]לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל [ב]אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

אבל איתיה במתא לא. משמתינן ליה[ט] דהנהו איתתא ושיבבי לא עבדי שליחותם: **דאמרי שליחא דבי דינא אשכחיה ואמר ליה.** אלא משדרינן ליה עוד שליחות אחרינא בתריה: **ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא.** כי אתי ההוא פלוני לביתיה לית ליה אורחא לבבא[י] דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא סמכינן אשיבבי דאמרי בי דינא אמרי ליה: **אישתלי.** שכחו שליחותם קודם שבא אותו פלוני לביתו: **עד דאתא לבי דינא לא קרעינא ליה.** ואע"ג דאמר אתינא אתינא: **על דלא ציית לבי דינא.** שאמרו [לו] לא תן לו ולא קיים: **עד דציית דינא.** ויפרע לו: **לא מקרעינן ליה.** ואע"ג דאמר פרענא: **ולא היא כיון דאמר דצייתנא קרענא.** לאלתר דדלמא לית ליה זוזי השתא וטרח אבל באתא[כ] לדינא כל כמה דלא אתי אפקרותא הוא: **קובעין זמן.** ליום שני בשבת ואם לא יבא מזמנין אותו ליום חמישי ואם לא יבא מזמנין אותו ליום שני ועד למחר לא כתבינן פתיחא שכל היום ממתינין שמא יבא: **לא יהבינן זימנא ביומי ניסן.** אין מזמנין אדם לדין בניסן ובתשרי שהן זמן קציר ובציר: **אבל[ל] לבתר ניסן.** שולחים שיבא ביום פלוני באייר: **לבני כלה בכלה.** באין לשמוע הדרשה בכל שבת אין אומרים לו בא ביום שני לדין דממנע ולא אתי לכלה: **בריגלא.** באין לשמוע הלכות הרגל קודם הרגל ל' יום[מ]: **כי אתו.** תובעין לקמיה דרב נחמן ביום כלה להזמין בעלי דינין לדין: **אמר להו וכי לדידכו כנופייכו.** לצורך דינכם הקהלתי אתכם: **מטה ושלחן מהו.** כיון דמידי דקאי בגו בית' הוא ולא מתחזי לעלמא כי פרה וחמור וליכא[נ] זילותא דאבוהון או דלמא כיון דנפקי ועיילי אינשי לבייתייהו וחזו להו איכא זילותא: **ויחכם עוד.** כפרה וחמור כן מטה ושלחן: **מתני' אין פורטין.** להחליף סלעים בפרוטות מיד מוכסים ליטול הפרוטות מתיבתן שנותנין בה מעות המכס וכן מכים של גבאי המכס[ס] שגובה כסף גולגולת וארנונא לפי שהן של גזל: **מתוך ביתו.** של מוכס ממעות שלו: **או מן השוק.** אם יש לו מעות בשוק שאין לוקח מתיבת המכס: **גמ' אבל נותן לו דינר.** היה חייב לו פרוטות למוכס מן המכס בשוה חצי דינר ואין לו הפרוטות נותן לו דינר כסף ומקבל הימנו פרוטות בשוה חציו מפני שהוא כמציל מידו: **דינא דמלכותא דינא.** וזה שקיבל את המכס מן המלך בדבר קצוב כך וכך לשנה אין (ב) גזלן: **שאין לו קצבה.** אלא נוטל ככל חפצו: **מאליו.** שלא מאת המלך אפי' יש לו קצבה: **כדי להבריח את המכס.** ואע"פ שאין כוונתו להנאת לבישה אלא להבריח בו[פ] בלבישת כלאים: **דינא דמלכותא דינא.** ונמצא שגוזל את המוכס ישראל זה שקיבל את המכס מיד המלך נכרי בהיתר: **נודרין.** קונם כל פירות עלי אם אין תבואה זו של בית המלך[ס]: **הורגים.** רוצחים: **חרמים.** בעלי תיגרה ומריבה וגוזלי ממון: **במוכס שהוא כנעני אנס.** ואין לחוש אם גוזלו היכא דליכא חילול השם שאין מבין שזה מכזב: **באין עליו בעקיפין.** בעלילות עד שפוטרין את הישראל: **אחרי נמכר.** בעבד עברי הנמכר לנכרי בשוק משתעי: שלא

[ע]**ומר** סבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' ללבוש והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בגמה מדליקין (שבת דף כט: ושם) כרבי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין התם נמי שרי אף ללבוש ולא שישאם דוקא על כתיפיו:

אין פורטין לא מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי[ט] סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קתני דנותן דינר ויחזיר לו השאר הואיל ואין ידוע בברור שהם של גזל ור"ש נמי דאמר סתם גזילה הוי יאוש בעלים להשתא ה"ל יאוש ושינוי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא דתיבה וכיס מיוחדת להניע שם גזילות שלהם ודרכו[פ] כל שעה להניח שם:

נודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו סתם יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומחשב בלבו היום דאין נאסר אלא אותו יום בלבד ואע"ג דדברים שבלב אין דברים משום אונסא שרו ליה הכי מפרש התם וה"ה שיכול לחשוב בלבו שעה אחת או רגע וכן נוהגים כשהאנסים[צ] מדירים היהודים הדרים תחתיהם שלא יצאו לדור בעיר אחרת יכולין לידור[ק] סתם שלא יצאו ובלבם יחשבו היום ואפי' הוא מפרש בשפתיו שלא יצא ממנו כל ימי חייו יכול להערים ולחשוב בלבו שום תנאי ואם מבטל בשפתיו בלחש כ"ש דהוי ביטול גמור: שלא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל קיא: לקמן קיד:], ב) גיטין י: נדרים כח. ב"ב נד: נה., ג) כלאים פ"ט מ"ב, ד) [ע' תוס' זבחים לא: ד"ה הא ר' יהודה], ה) נדרים כז:, ו) עיין תוס' גיטין יג: סוד"ה במעמד, ז) פסחים ו., ח) נדרים כח., ט) לקמן קיד ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמתני לה אהא נודרין וכו' של תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של מלך: (ב) רש"י ד"ה דינא וכו' אין זה גזלן: (ג) תוספות ד"ה ומר וכו' והא נמי דתנן בפ' בתרא דכלאים מוכרי כסות:

גליון הש"ס

גמ' א"ל תן לחכם וכו'. עירובין סה ע"ב: שם אסור להבריח. עיין פסחים דף קיב ע"ב: שם דמ"ס דבר שאין מתכוין מותר. זבחים לא ע"ב תוד"ה הא ר"י:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' דתניא אסור להבריח בהם כצ"ל. וכ"ה בר"ף ור"ל בכלאים ובנימוקי יוסף הגירסא בו וכן בדר' עקיבא ויעו"ש בנ"י דגרים להדיא בלשון הת"ק תניא אסור ללבוש עשרה בגדים כלאים זה על זה להבריח בו את המכס וכ"כ הרא"ש וכן נלע"ד שהיתה גירסת התוס' בזבחים דף לא ע"ב ד"ה הא ר"י ויעוש"ה ולשון סוגין בשלמא לענין כלאים וכו' הכי מוכח וע' פני יהושע ודו"ק:

תורה אור השלם

א) תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֶף לֶקַח: [משלי ט, ט]

ב) אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ: [ויקרא כה, מח]

ליקוטי רש"י

ביומי ניסן. ימי הקציר. ביומי תשרי. דריכות הגתות והבדים [ברכות לה:]. כלה. שבת שלפני הרגל שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל [שם ו:]. לא דבר שיש בו אחריות ממש. לא שגזל קרקע והניחה לפניהן. אלא אפילו גזל פרה וחרש בה או חמור ומחמר אחריו. והכל מעידין שהיה דגזל חייבין אלמא בגזילה קיימת עסקינן [לעיל קיא:]. דינא דמלכותא דינא. של עובדי כוכבים [גיטין י:] כל מסים וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותם דינא הוא שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון חבירו ע"פ חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל [רשב"ם ב"ב נד:]. נודרים להרגין. שהוא הורג על עסקי ממון שאם בא להורגו יכול לדור על זה שהוא של תרומה ויאמר נדר זה עלי אם אינו של תרומה אע"פ שאינו של תרומה כדי שלא יטלם לפי שיש חיוב מיתה לזו והנדר מותר. ולחרמין. שהוא ליסטים בעלמא שאינו הורג. ולמוכסין. נוטל מכס המלך ורוצה ליטול פירותיו בע"כ. אע"פ שאינה של תרומה. יכול לידור שהן של תרומה כדי שלא יטלם ומתני' לא זו אף זו קתני [נדרים כז:].

עין משפט נר מצוה

כט א (מיי' פ' כ"ה מהל' סנהדרין הל' י) טוש"ע ח"מ סי' יא סעי' ג בהג"ה:
ל ב ג מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה י סמג עשין רח טוש"ע שם ס"ג:
לא ד ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ד:
לב ו ז מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' א:
לג ח ט י מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' ה סעי' א ב:
לד כ ל (מיי' שם) טוש"ע שם סעי' ב בהג"ה:
לה מ נ ס מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' ט ועיין מ"מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט ס"ד:
לו ע מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעי' ב וסעי' ז ח ט:
לז פ צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
לח ק מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יח סמג לאוין רעו טוש"ע י"ד סי' שא סעי' ה:
לט ר מיי' פ"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:
מ ש ת א מיי' פ"ג מהל' שבועות הל' א ב ופ"ד מה' נדרים הל' א סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רל"ב סעי' יד:
מא ב מיי' שם ופ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:
מב ג מיי' פ"י מהל' מלכים הל' יב:
מג ד מיי' פ"א מהל' גזילה הלכה ב ופ"א מהל' גניבה ה"א סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב וסי' שנט סעי' א:

הגהות וציונים

א] צ"ל אשכחיה (כת"י, וכ"ה ברש"י): ב] בכת"י ועד למחר לא כתבינן פיתחא (וכ"ה בראשונים, וברש"י ד"ה קובעין, ותיבות ועד כו' פתיחא הם ציון דברי הגמ' והוא דיבור בפנ"ע, הגהות דק"ס): ג] [צ"ל רב אשי] (גליון) וכ"ה בכת"י, אמנם עיין רש"ש: ד] [צ"ל חייבין] (גליון): ה] ראשונים וכת"י ומחזיר: ו] צ"ל אסור להבריח בו את המכס, וכן צ"ל בסמוך (רש"ש עיי"ש, וע' בהגהות רי"א חבר): ז] בכל הסוגיא היכא דכתוב "כנעני" "עובד כוכבים" "כותי" צ"ל גוי (דפו"ר): ח] "אנס" נוסף ע"י הצנזור, וכן ברש"י: ט] יש להוסיף דאימור: י] נדצ"ל אבבא: כ] לשון רש"י בב"י חו"מ סימן יא באתינא: ל] [מניסן לבתר ניסן כצ"ל] (גליון): מ] נדצ"ל ליכא (באה"מ): נ] בדפו"ר גבאי המלך: ס] יש להוסיף המכס (באה"מ): ע] שייך אחר ד"ה אין פורטין (גליון): פ] נדצ"ל ודרכן (באה"מ): צ] צ"ל כשהשרים משביעים (דפו"י): ק] צ"ל לישבע (דפו"י):

סימן יא

כיצד מזמינים לדין ועל פי מי

ובו ו' סעיפים

א [א]כיצד מזמינים בעל דין לדין [ב]שולחים לו בית דין שלוחם [א]שיבוא ליום המזומן לדין לא בא [ב]מזמינים אותו פעם שנית [ב]* לא בא מזמינים אותו פעם שלישית לא בא ממתינים לו כל היום לא בא מנדין אותו למחרתו במה דברים אמורים [ג]במי שהיה בכפרים ויוצא ונכנס [ג]אבל מי שהוא מצוי בעיר אין קובעים לו זמן אלא פעם אחת ואם לא בא כל אותו יום מנדין אותו [ד]למחרתו. הגה [ב]הלך הדיין לחפש דין למקום אחר צריך לילך לחבירו [ד]ואם לא [ד]הלך מנדין אותו. [ג]והשליח בית דין נאמן לומר הקלני או הקלה הדיין או לא רצה לבוא לדין ומשמתין [2](פירוש הנדוי או החרם שם מיתה) אותו על פיו [ה]אבל אין כותבין עליו [ו]*[3]פתחא של שמתא עד שיבואו שנים

ציונים ומקורות סימן יא

ב) כן מוכח בפרק במה דברים ד"ה לא ע"ב. ג"כ ד"מ ס"ק ג. ד) לשון מרדכי פרק ד' דסנהדרין דין ד' ס"ק ג.

1) במהדורת הרמ"א של"ח: **ואם לא ה"ל מנדין אותו**. והוא ט"ס והסמ"ע בסק"ד תיקנו. 2) במהדורת של"ד מופיע הפירוש בלשון אחר: **פירוש שמתא שם מיתה והיא הקללה שמקללין ת"ח**. הנוסח המופיע בפנים הוא ממהדורת באה"ג, עיין מבוא. 3) במהדורת באה"ג: **פתיחא על שמתא**.

סימן יא סעיף א' שיבוא ליום המזומן כו'. פירוש לעולם אין כח בית המשפט להזמינו לדין אם לא ליום הקבוע ליזינת הדיינים לפי מנהג העיר [אם לא שמנהגם הוא כן שאין להם עת קבוע אלא ככל עת שיצטרכו לדון יזמינם הדיינים], והטעימות שמולמין לנתבע אין לו עת קבוע, אלא מיתת שילוח המוטל משמדל שהדיינין שולחין להנתבע שיבין עצמו לדון עם פלוני התובע ביום פלוני המזומן ליזינתם: ב) **מזמינים אותו פעם שנית**. פירוש כשלא בא בכל פעם אותו יום שקבעו לו, מזמינים אותו בימים של אחרי זמים, שיעמוד לדין עמו ביום הקבוע ליזינת הדיינים המסוין לו, וכן בפעם שלישית, וכן הוא בהדיא בגמרא [ב"ק קי"ב ע"א], דגם בפעם שנית ושלישית צריך להזמינו ליום הקבוע ליזינת הדיינים שתחריו, ועיין פרישה [סעיף א']: ג) **במי שהיה בכפרים כו'**. דמיכא למימר אף שיוצא ונכנס שמא היה לו שיהו אותם שלא היה יכול לבוא על שני הזמנות הראשונות. ש"ך ובמינו נכנס כלל שלא שהוא שבוע מ' או ג' חון לביתו בכפרים, נראה דמינו בכלל דין זה, שלא קובעין לו זמן לבוא לדון עמו לפי עיין טרדתו שיוכל לבוא, ואם לא בא לאותו זמן מנדין אותו למחרתו, כי דוקא פיוצא ונכנס דמשמע קצת כאן עיר מש"ה מזמינין אותן ליום הקבוע הסמוך, שלא שיש לו התעללות שיוצא ונכנס, אשר אבל ממתינין לו עד זמן הגי', וק"ל: ד) ס"ג **ואם לא הלך מנדין**: ה) **אבל אין כותבין עליו פתחא**. הטעם משום

שטהמ"ש סק"א

בכ"י המלה "במקרי" הוספה מעל השורה. בתשובות מהרש"ל אין סי' קי"ז כוונת השו"ת לדבריו בסימן ק"ו סעיף א' סק"ב.

נלפע"ד: ב) **שולחים לו ב"ד כו'**. ומכך הזמנה משלש המלוה ולא הלוה. ועיין (*בתשובת) מהרש"ל מ"ש [בחידושיו לטור, הובא] בסימן ק"ו ס"ק [בש"ך סק"ב]:

טורי זהב

עליך דין פרוטה כדין מאה מנה, ופרכינן למאי הילכתא אי לעיונא ומפסקא פשיטא אלא לאקדומא. וכ"פ רבינו בסימן ט"ו [סעיף א'] שצריך להקדים דין של פרוטה וכו', וא"כ למאי הילכתא כתב רבינו זה כאן וכן הרמב"ם [פ"ב מסנהדרין ה"י], ע"כ לענין עיוני, והא דבר זה פשיטא בגמרא.

ונ"ל דרבינו וכן הרמב"ם כתבו זה וקאי אדסמיך ליה, דהיינו שיש למנוע עצמו [מלדון] בדין של פרוטה כמו במאה מנה, אבל בגמרא דדרש מקרא דקטן כגדול תשמעון, זה קאי שיש לשמוע בזה כמו בזה, וא"כ לא מיירי מן למנוע עצמו, וע"כ לעיוני קאמר ועל זה קשה פשיטא:

באר הגולה

סימן יא ג. לשון הטור מסיסנת לכ מקדמ כ"ק דף קי"ג ע"ג. ד*. **שיעמוד לדון ביום הקבוע ליזינת הדיינים הסמוך לו וכן בפעם שלישית.** כ **אם** [בשור] **כשם הרמב"ם בפכ"ה מהלכות סנהדרין** [דין ח'] **מעומדת לכ מפי מקובל וכו' אם בג"ק.** ג. כן הוא בטור. וכתב מפי מורי ז"ל שנ"ל להגיה לערב, שכן הוא אם ברמב"ם וכן משמע בהדיא בסמוך בפעיף ג', ועיין בב"ח מ"ש בזה. ד. שכן מוכח מעומדת בהדיא מימתת ר"ה דף ל"ת ע"ב.

ה. מימרת דרבינא (ב"ב דף קי"ג ע"ב) [ב"ק קי"ב ע"ב], לימיתי ג"כ לעיל סוף סימן מ'. ו. אם [ב"ק]. ו*. פי' שטר של שמתת, דממון קא ממסר ליה לבא

באר היטב

סימן יא סעיף א' **א. שולחים.** ומכך הזמנה משלש המלוה ולא הלוה. ש"ך [סק"ב]: **ב. ונכנס.** לשון הטור משמע שאם היה לו שיהו אותם שלא היה יכול לבוא על שני הזמנות [משה"כ סק"ד], ע"ש: ב. **הלך הב"ד למקום אחר.** עיין בספר כפות תמרים שמות בארץ להר"ם בן חביב במס' ר"ה דף ל"א ע"ב בד"ה ההיא איתתא, שכתב וז"ל, ומיהו דין זה דחייב הלוה ללכת אחר ראש ב"ד בכל מקום, לא הביאו הרמב"ם והטור, אבל מרן בב"י הביאו בסי' י"א ופסקו בעל המפה. ולי נראה דליתא להך דינא, כיון שהשמיטו הרמב"ם והטור וסוברים דלית הלכתא כאמימר אלא כרב אשי דהקשה לו [ום"ל] דשאר דינים שוה לקידוש החודש, וכן מסתבר דאין אפשר דאם הלך ראש ב"ד לעיר אחרת דילך הבע"ד אחריו, ותו דלא ידעינן שיעורא כו', ולכן נראה כדעת הרמב"ם דס"ל דאין הבע"ד חייב ללכת אחר ראש ב"ד אלא למקום הועד, עכ"ל. ועיין בספר ברכי יוסף אות ב' שהביאו וכתב דק"ק עליו במ"ש דלית הלכתא כאמימר אלא כרב אשי כו', דפשטא דמילתא דרב אשי קיבל דברי אמימר כו', ותו דדברי הרמ"א אינם כדין אמימר היינו דאזיל ראש ב"ד למקום אחר, אבל דין הרמ"א הוא דהלך הב"ד למקום אחר, ומשמע דבהא אפילו רב אשי מודה כיון דאזיל בי דינא, וגם הרב הלבוש [ס"א] נקט כלשון מור"ם וכן מהריק"ש [ערך לחם כאן], ע"ש: ג. **ומשמתין אותו על פיו.** עיין בשו"ת מקום שמואל סי' צ"ט:

פתחי תשובה

אלפים קמ"ז, ובתשובת שבו"י ח"א סי' ק"מ [שהזכרתי לעיל סי' ז' ס"ג סק"ד], ובספר ברכי יוסף אות ו' מ"ש בזה:

סימן יא סעיף א' א. **אבל מי שהוא מצוי בעיר.** עיין באו"ת [אורים סק"ד] שכתב, והאידנא נהיגי דאפילו לאנשי אותה עיר אחד אנשים ואחד נשים מזמינין שלש פעמים ואז אם לא בא מנדין אותו, ע"ש הטעם, וכן כתב בנה"מ [משה"כ סק"ד], ע"ש: ב. **הלך הב"ד למקום אחר.** עיין בספר כפות תמרים שמות בארץ להר"ם בן חביב במס' ר"ה דף ל"א ע"ב בד"ה ההיא איתתא, שכתב וז"ל, ומיהו דין זה דחייב הלוה ללכת אחר ראש ב"ד בכל מקום, לא הביאו הרמב"ם והטור, אבל מרן בב"י הביאו בסי' י"א ופסקו בעל המפה. ולי נראה דליתא להך דינא, כיון שהשמיטו הרמב"ם והטור וסוברים דלית הלכתא כאמימר אלא כרב אשי דהקשה לו [ום"ל] דשאר דינים שוה לקידוש החודש, וכן מסתבר דאין אפשר דאם הלך ראש ב"ד לעיר אחרת דילך הבע"ד אחריו, ותו דלא ידעינן שיעורא כו', ולכן נראה כדעת הרמב"ם דס"ל דאין הבע"ד חייב ללכת אחר ראש ב"ד אלא למקום הועד, עכ"ל. ועיין בספר ברכי יוסף אות ב' שהביאו וכתב דק"ק עליו במ"ש דלית הלכתא כאמימר אלא כרב אשי כו', דפשטא דמילתא דרב אשי קיבל דברי אמימר כו', ותו דדברי הרמ"א אינם כדין אמימר היינו דאזיל ראש ב"ד למקום אחר, אבל דין הרמ"א הוא דהלך הב"ד למקום אחר, ומשמע דבהא אפילו רב אשי מודה כיון דאזיל בי דינא, וגם הרב הלבוש [ס"א] נקט כלשון מור"ם וכן מהריק"ש [ערך לחם כאן], ע"ש: ג. **ומשמתין אותו על פיו.** עיין בשו"ת מקום שמואל סי' צ"ט:

חידושי רעק"א

סימן יא ס"א בש"ך אות א'. **אבל הבא ודאי מצי.** נ"ב, עיין בתשובת זכרון יוסף סימן מ' ב':

אמרי ברוך

סימן יא ש"ך סק"א. וגדולה מזה פסק הרא"ש כו' ואין דבריו כו'. נ"ב, יעוין

שו"ע חושן משפט סימן יא סעיף א', פ"ת סק"א

המחבר הביא פרטי דיני הזמנה על פי הגמרא הנ"ל. אולם הפ"ת הביא בשם האו"ת שהאידנא נהגו להזמין כל אדם ג' פעמים, ואז אם לא בא מנדין אותו.

The Shulchan Aruch outlines the process of the summons to Bais Din as per the Gemara. The Pischai Teshuva cites the Urim V'tumim that common custom is to send three summonses in all instances, and only then to place the party into excommunication.

לפעמים בימי פגרא והענין דחוף ביותר אזי הספרא דדיינא עצמו לבד חותם, והיינו טעמא כיון שמנהגנו לעקל בטעם כלשהו, אזי כשיש ערובות וחותם התובע שישלם אפילו נזק גרמא כמ"ש לעיל וע"פ הרמ"א בסי' ע"ג, ע"כ שפיר אפשר גם ביחיד, ומה עוד שהפסק הוא ע"פ בית דין שהם הורו לספרא דדיינא לנהוג כן, אכן צד השני יכול לדרוש שרוצה דיון על העיקול בבית דין ממש, ואז דנים בית דין על כך, ובינתיים העיקול בתוקפו.

מיהו כשיש חשש רציני להפסדים על ידי העיקול, יש למהר להקדים ולקבוע הדיון, ובשמיעת שני הצדדין יחליטו אם העיקול נחוץ, ואם יש צורך לא מסתפק בשיק בטחון בינתיים מהמעקל, רק יכול הנתבע לדרוש ערבים שישלמו לו כל ההפסדים, וכ"ש כשהעיקול ניתן ע"י ספרא דדיינא לבדו, צריך להזדרז שתוך יום או יומיים יגיע הענין בפני הדיין שיחליט אם באמת נחוץ העיקול.

סימן תמא

שאלה: דיני בעל דין המזמין לערכאות

בש"ע חו"מ סי' כ"ו כתב שאסור לדון בפני דייני עכו"ם ובערכאות שלהם אפילו דנים כדיני ישראל ואפילו נתרצו שני הבע"ד לדון בפניהם אסור, וכל הבא לידון בפניהם הרי זה רשע, וכאילו מחרף ומגדף ומרים יד בתורת משה, וע"ש בהגר"א שכפר בהקב"ה תחלה ואח"כ כפר בתורה, ואם הנתבע מתעקש ללכת לערכאות ואינו מוכן לדון בדיני ישראל, נוטל התובע רשות מבית דין ומציל בדיני עכו"ם, ומנהגנו בעיה"ק ששולחים לו ג' פעמים ומזמינים אותו לבוא לב"ד, ורק אז אם לא בא מקבל הצד השני רשות לתבוע אותו בכל מקום ונכלל בזה גם ערכאות. אכן אדם שהוא אפיקורס או מחלל שבת בפרהסיא וכדומה, או פירמא שברור בודאי שלא ילכו לבית דין, ראוי להזמינם פעם אחת או עכ"פ לקבל רשות מבית דין, ושמעתי שכך הורה הגאון בעל "מנחת יצחק" הגאון רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל. וטעם הדבר נראה שעיקר דינא שצריך לבוא לבית דין של ישראל הוא מפני שאיסור חמור הוא לילך לדון לפני עכו"ם, ומצד זה משתדלים ג"פ אולי ישתכנעו ויבואו לבית דין של ישראל, אבל כשברור שלא יבואו לבית דין, ואין תועלת לדוחקו דיודעים שלא יועיל. אזי יש עוד הלכה, של כבוד בית דין שצריך תמיד רשות דוקא, ולזה מספיק כשלא בא פעם אחת, דמוסרים לו כתב סירוב ויכול לדון בכל מקום כולל ערכאות, לאחר שביקש על כך רשות מבית דין. (עיין ב"מנחת יצחק" ח"ט סימן קנ"ז ס"ק ב').

ולע"ד טעם נכון לדקדק לשלוח פעם אחת הזמנה בכתב אף שברור שלא יבוא, שבספר "כלי חמדה" פרשת משפטים מתרעם על מה שנהגו להתיר בערכאות אם אינו מוכן לבוא להתדיין, והלוא האיסור הוא לייקר אלילים והוא מן החמורות ומגלן להתיר איסור זה מפני שהשני מסרב לבוא לבית דין, ולדברינו במזמינו דוקא ולא בא יש שורש להיתר, שיודע שמחייבין אותו הבי"ד בקנס כיון שלא קיבל ההזמנה וסירב, והקנס הוא שמחייבים אותו ב"ד לשלם כפי שישיתו הערכאות, ולא מפני כח הערכאות לחייב.

ועכשיו נבאר כמה פרטי דינים בערכאות שלא נתבארו בפוסקים כדי הצורך, תובע שסרב ללכת לבית דין כדין תורה והלך לערכאות, והפסיד שם, ועכשיו רוצה לחזור לבית דין, יש בש"ע שתי דיעות אם בית דין מקבלין אותו ע"ש (ח"מ כ"ו). והכריע הרמ"א שאין בית דין נזקקין לו, ובנתה"מ שם מביא מהאו"ת שני טעמים לזה, חדא כיון שהוא בעצמו דן לפני עכו"ם ה"ז כקיבל ע"ע קרוב ופסול וע"כ חייב בזה, תו י"ל דקנסו אותו על שהלך לערכאות, ומסיק שם שהעיקר הוא הטעם השני ע"ש, וכ"מ בביאור הגר"א שם. ולטעם זה תמוה דא"כ אפילו לא גמרו עדיין את הדין היה לנו לקונסו, שהרי בעצם הליכה ודיונים בערכאות כבר חילל השם ועבר בחמורות וראוי לקונסו, וברמ"א שם כתב דהא דאין נזקקין לו היינו דוקא לאחר שגמרו בערכאות הדיון וחייבוהו. אבל לטעם הראשון שאין נזקקין משום דהוי כקיבלו עלייהו, שפיר מהני חזרה קודם גמ"ד. וע"ע בזה באורים ותומים בחו"מ סי' כ"ו מה שדן בזה בארוכה. (שו"ר שבאמרי יושר סי' ל"ו דעתו שרק בשכבר נתחייב אין נזקקין לו ע"ש).

ונראה דבהליכה לערכאות האיסור נמשך כל יום ויום שהדיון שם, וכ"ש כשהם גומרים הדין ר"ל, וע"כ אם הוא עדיין לפני גמר דין ראוי לב"ד שלא להסתלק שאל"כ ימשיך שמה באיסור ויגמור הדין בערכאות ונמצא עובר על ידם כל רגע. וע"כ

תשובות והנהגות ח"ג סימן תמא

מי שידוע בבירורות שלא צייית דינא ולא יבא לב"ד, מ"מ מזמינים אותם פעם אחת ואז מתירים להתובע לילך לערכאות של גוים [פרטי דבר זה יבוארו לעתיד בעז"ה], ע"ש הטעם. ומבואר מדבריו שמעיקר הדין אף בפעם אחת מקרי "מסרב דינא" אם לא בא לב"ד, ורק שאין מנדין עד פעם ג' שמא יבא.

Even if it is obvious that the defendant will not respond to the summons of Bais Din, they should still summon him once to establish him as a "mesarev" [evasion of the court], before permitting the plaintiff to pursue his claim in secular court. We can infer from here that even ignoring a single summons already constitutes a "siruv".

גמרא

פסילנא לך לדינא אמר ליה רב לרב כהנא פוק דייניה חזייה דהוה קא גאים [ביה] א"ל אי צייתא צייתא ואי לא מפיקנא לך רב מאונך כקטן כגדול תשמעון אמר ריש לקיש שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה למאי הלכתא אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה פשיטא אלא לאקדומיה לא תגורו מפני איש (א"ר חנן אל תכנס דבריך מפני איש) כי המשפט לאלהים הוא א"ר חמא ברבי חנינא אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו והדבר אשר יקשה מכם א"ר חנינא ואיתימא רבי יאשיה על דבר זה נענש משה שנאמר ויקרב משה את משפטן לפני ה' מתקיף לה רב נחמן בר יצחק מי כתיב ואשמיעכם ושמעתיו כתיב אי גמירנא גמירנא ואי לא אזילנא וגמירנא אלא כדתניא ראויה פרשת נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן ראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב ע"י משה רבינו אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך שמגלגלין חובה ע"י חייב וזכות על ידי זכאי כתיב ואצוה את שופטיכם בעת ההיא וכתיב ואצוה אתכם בעת ההיא אמר רבי אלעזר אמר רבי שמלאי אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור עד כמה אמר רבי חנן ואיתימא רבי שבתאי כאשר ישא האומן את היונק כתיב כי אתה תבוא וכתיב כי אתה תביא אמר רבי יוחנן אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם אמר לו הקב"ה טול מקל והך על קדקדם דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור תנא זימון בשלשה מאי זימון אילימא ברכת זימון והתניא זימון וברכת זימון בשלשה וכי תימא פרושי קמפרש מאי זימון ברכת זימון והתניא זימון בשלשה ברכת זימון בשלשה אלא מאי זימון אזמוני לדין כי הא דאמר רבא הני בי תלתא דייני דיתבי ואזיל שליחא דבי דינא ואמר מפומא דחד לא אמר כלום עד דאמר משמיה דכולהו הני מילי בלא יומא דדינא אבל ביומא דדינא לית לן בה: תשלומי כפל כו': שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו דיני קנסות בכמה מאי קמיבעיא ליה הא אנן תנן בשלשה אלא יחיד מומחה קמיבעיא ליה דאין דיני קנסות או לא אמר ליה תניתוה תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה מאי שלשה אילימא שלשה הדיוטות האמר אבוה דאבוך משמיה דרב אפילו עשרה והן הדיוטות פסולין לדיני קנסות אלא מומחין וקאמר שלשה: וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה: וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי אמר עולא בחוששין ללעז קמיפלגי רבי מאיר סבר אין חוששין ללעז ורבנן סברי חוששין ללעז רבא אמר כולי עלמא ללעז לא חיישינן והכא בחוששין לכבודן של ראשונים קמיפלגי והב"ע כגון דאיכא בי עשרין ותלתא למידן דיני נפשות ואיבדור ואמר להו דיינו לי מיהא דיני ממונות מיתיבי

רש"י

פסילנא לך. שהזכרתני טובתך: **חזייה.** רב כהנא להאי גברא: **דהוה גאים ביה.** ברב סומך ובוטח עליו ומדבר גבוהות: **מפיקנא לך רב מאונך.** (א) אודיעך שאין רב יכול לסייעך דמשמתינא לך: **אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה.** לאמיתו: **לאקדומיה.** אם בא לפניך דין של פרוטה וחזר ובא דין אחר של מנה הקודם לפניך הקדם לחתוך: **כי המשפט לאלהים הוא.** כאילו אתה דן ומוציא ממון מיד הקב"ה שהרי עליו להחזיר ממון לבעליו: **על דבר זה.** שנטל שררה לעצמו לומר תקריבון אלי (דברים א) שהיה לו לומר תקריבון לפני השכינה: **נענש משה.** שלא זכה שלא נאמר לו פרשת נחלות עד שבא מעשה לפניו ולא ידע מה להשיב: **כתיב ואצוה את שופטיכם.** משמע את חכמיהם הזהיר להדריך ציבור במשפט והתקיס על כרחם: **וכתיב ואצוה אתכם.** לציבור עצמם הזהיר ומה הוצרך להזהירן: **כי אתה תבוא את העם.** משמע גם אתה כאחד מהן: **כי אתה תביא.** משמע (לשון) שררה נוהג עליהן: **משה אמר לו זקנים שבדור (ב) עמהם.** על פיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם דההוא קרא דכי אתה תבוא משה אמרו כדכתי' ביה אל הארץ אשר נשבע ה' וגו' ובמקרא דכי אתה תביא כתיב אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם וגו' אלמא דהקב"ה בעצמו אמרו: **דבר אחד.** מנהיג אחד: (ג) **יומא דדינא.** שני וחמישי תקנת עזרא היא בב"ק (דף פב:): **אזמוני לדינא.** ב"ד ששולחין שלוחם לבעל דין שצועקים עליו לבא ולדון לפניהם צריך השליח להזמינו בשם שלשתן: **ואמר משמיה דחד.** פלוני דיין מזמינך לא אמר כלום ואי לא אזיל לא משמתינן ליה: **דיני קנסות.** זה שמשלם יותר מדינו: **המוציא שם רע.** לא מצאתי לבתך בתולים ובא להפסידה כתובתה ולא להרגה שאינו מביא עדים שזינתה תחתיו דאי אנפשות קאתי לא אמר ר"מ בשלשה: **וחכמים אומרים כו' מפני שיש בו דיני נפשות.** קס"ד דהכי קאמרי משום דאיכא מוציא שם רע דשייך ביה דיני נפשות וכגון שמביא עדים ובגמרא פרכינן וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי השתא מיהא לאו דיני נפשות הוא דליכא עדים: **ר"מ סבר אין חוששין ללעז.** אין חוששין שמא כשיבואו לב"ד ויצא הקול ישמעו עדים ויבואו ויעידו שזינתה תחתיו ועכשיו אין הבעל יודע בהן ותבעי כ"ג דשמא יצא לידי דיני נפשות ורבנן סברי חוששין: **דכ"ע לא חיישינן ללעז.** ואם תחילת תביעתו של בעל לא בא לידון על פי עדים אלא על ידי עצמו ולהפסידה כתובתה מודו רבנן דבשלשה: **והכא כגון דאיכא עשרים ושלשה.** שאמר הבעל להביא עדים שזינתה תחתיו ולא מצא: **ואיבדור.** הדיינין והלכו להם: **ואמר.** הואיל ואין לי עדים דנו לי מיהת בשלשה דיני ממונות להפסידה כתובתה ע"י עצמו דקיי"ל (כתובות דף י.) חכמים תיקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו להפסידה על פיו חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה רבי מאיר סבר בשלשה דאין חוששין לכבוד הראשונים ודנין אפילו בשלשה ורבנן סברי חוששין לכבוד הראשונים ובעי כולהו: וחכמים

תוספות

פסילנא לך. מרחיק היה עצמו אבל מן הדין לא מיפסיל וכן ההוא דשני דייני גזירות (כתובות קה:) דאייתי ליה לגא דפירי: **מפיקנא לך רב מאונך.** דמשמתינא לך והא דקאמר במו"ק (דף יז.) מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב הני מילי כשמנדה אותו לכבוד עצמו אבל לשם שמים לא: **מוציא שם רע.** פי' בקונטרס שהבעל טוען פתח פתוח מצאתי להפסידה כתובתה וקשה לר"ת הלא דגבי אונס ומפתה קתני לה שהן קנסות ועוד דבכל דוכתא שמזכיר מוציא שם רע הוי לענין ק' סלעים ועוד דג' דמתניתין מומחין הן ובכמה דוכתי אשכחן שדנין דיני כתובה בבבל וכן נוהגין עכשיו ועוד מה שמפרש נמי חוששין ללעז מתוך שיטעון פתח פתוח מצאתי חיישינן שמא ישמעו עדים ויבואו ויעידו שזינתה אין לשון לעז נופל על זה אלא על דבר שהוא שקר כמו (גיטין דף ה:) נמצאת אתה מוציא לעז על גיטין הראשונים ועוד דקאמר דונו לי מיהא דיני ממונות מי דוחקו כל זמן שאין האשה תובעת אותו כתובתה ועוד דקאמר תבעו ממון בשלשה תבעה מיבעיא ליה ועוד מה שייך תביעה (ד) שאינו בא אלא לפטור את עצמו מכתובתה ועוד דבמקום דאיכא נפשות משמע דההוא ממון איירי ועוד שמעתי מהר"ף דלר' מאיר דאית ליה כתובה דאורייתא בפרק אף על פי (כתובות דף נו:) אינו נאמן להפסידה כתובתה דדוקא למ"ד כתובה דרבנן נאמן כדמוכח בפ"ק דכתובות (דף י.) דאמר רב נחמן חכמים תיקנו לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו כו' ומפר"ת דכולה שמעתי' איירי לענין ק' סלעים שהאב תובע לבעל וחוששים ללעז היינו לעז הדיינים כגון שהביא הבעל עדים שזינתה והוכחשו דמיחייב הבעל השתא ק' סלעים דרבנן סברי בעי כ"ג דאי בג' חיישינן שמא אח"כ יבואו עדים שזינתה ויצטרך להוסיף עד כ"ג ואתי להוציא לעז על הראשונים לומר שלפי שלא ידעו לדון הוסיפו עליהן ודוקא הוכחשו אבל הוזמו תו לא חיישינן לסהדי אחריני דמוכחא מילתא דאסהדי שקרי מהדר הבעל אבל בהוכחשו או לא כוונו עדותן אכתי אפשר להיות דקושטא הוה קאמרי ואיכא למיחש טפי דילמא אתו אחריני ור' מאיר לא חייש ללעז הדיינין ואין לדמות ליוסיפו הדיינים דלקמן (דף כט.) דלא חיישינן ללעז הדיינין: רבה

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סימן ז סעיף ז:
סו ב מיי' שם פ"כ הל' י טוש"ע ח"מ סימן טו סעיף א:
סז ג ד מיי' פכ"ה שם הלכה ב ג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן ח סעיף ז:
סח ה מיי' פ"ה מהל' ברכות הל' ב סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קצב סעיף א:
סט ו ז מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ז סמג עשין צז טוש"ע ח"מ סימן יא סעיף ב:
ע ח מיי' שם פ"ה הלכה ח סמג שם:
עא ט מיי' שם הל' ג:

רבינו חננאל

בבזיון, אלא צריך להתעסק בהן בכולן כמו שהן מפורשין בפ' לא יחפור. **והא דאמר רב** לאושפיזא פסילנא לך לדינא, ודבר אחד בדור ולא שנים דברים כולן פשוטין הן: **תנא זימון בשלשה.** אוקימנא אזמוני לדינא והני מילי בלא יומא דדינא צריך למימר השליח כי שלשה שלחו אותי אליך, אבל ביומא דדינא לא צריך למימרא שליחא דתלתא [שלחוהו] שזה דבר ידוע הוא דביומא דדינא תלתא יתבי: **תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' בג' [מומחין].** אוקמה רב נחמן בר יעקב בדיני קנסות, ולפיכך צריך ג' מומחין כי ההדיוטות אפילו עשרה פסולין לדון דיני קנסות. **האונס והמפתה בג'.** שהן דיני קנסות. ירושלמי ר' (מיתא) [מנא] אמר בנערה מאורסה פליגי, ונדחו דבריו אבל חלקו במוציא שם רע, רבי מאיר סבר לייסרו ולעונשו בג', ואם נמצאו דבריו אמת בכ"ג, וחכ"א הכל בכ"ג. **ואמר עולא בחוששין ללעז פליגי.** כלומר אם ישבו שלשה לדין על הבעל לעונשו ולייסרו ודקדקו ונמצאו דבריו אמת, כיון שהן דיני נפשות צריכין להוסיף עליהן עשרים אחרים, אתי למימר לא אוסיפו עליהן הני עשרים אלא משום דקדמאי לא הוו ידעי למידן האי דינא ומפקי לעז עליהן, ורבי מאיר לא חייש ללעז וחכמים חיישי, הלכך הוי המלקות והעונש מבתחילה בכ"ג, ואם נמצאו הדברים אמת הם הן הדיינין עליה דיני נפשות. רבה אמר מתניתין כגון דיתבי כ"ג לעיוני בהאי דינא ונפקי (תרי) [כ'] מינייהו ואמר להו דיינו לי מיהת על העונש ועל המלקות, ר' מאיר סבר דייני להו דממון הוא ולא חיישינן לכבוד הני (תרי) [כ'] דנפק, וחכמים חיישי לכבודן

ליקוטי רש"י

מאונך. מאזנך [חולין קלב:]. **לאקדומיה.** שאם קדם ובא לפניך לא תסלקנו לאחרון. **אל תכנים.** לשון (משלי י, ה) אוגר בקיץ. **כי המשפט לאלהים הוא.** מה שאתה נוטל מזה שלא כדין אתה מזקיקני להחזיר לו נמצא שהטית עלי המשפט. **והדבר אשר יקשה מכם.** על דבר זה נסתלק ממנו משפט בנות צלפחד וכן שמואל אמר לשאול (שמואל א' ט, יט) אנכי הרואה אמר לו הקב"ה חייך שאני מודיעך שאין אתה רואה ואימתי הודיעו כשבא למשוח את דוד (שם טז, ו) וירא את אליאב ויאמר אך נגד ה' משיחו אמר לו הקב"ה ולא אמרת אנכי הרואה (שם טז, ז) אל תבט אל מראהו [דברים א, יז]. [המשך בעמוד כ]

מסורת הש"ס עם הוספות

א) ב"ב קיט., ב) שם לקמן עח:, ג) [תוספתא יומא פ"ד שבת לג. ב"ב שם], ד) [עיין תוספות בכורות לא: ד"ה א"כ], ה) עיי' ב"ק קיב:, ו) עי' כתובות ט ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מפיקנא לך רב מאונך מכחך אודיעך: (ב) ד"ה משה וכו' שבדור ואתה עמהם: (ג) ד"ה יומא דדינא נ"ב אתר ד"ה ואמר משמיה: (ד) תוס' ד"ה מוציא וכו' מה שייך תביעה כיון שאינו בא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה משה כו' זקנים שבדור עמהן. מלת עמהן נמחק וכ"ב עמך:

תורה אור השלם

א) לֹא תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו: [דברים א, יז]

ב) וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ: [במדבר כז, ה]

ג) וָאֲצַוֶּה אֶת שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ: [דברים א, טז]

ד) וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: [דברים א, יח]

ה) הֶאָנֹכִי הָרִיתִי אֵת כָּל הָעָם הַזֶּה אִם אָנֹכִי יְלִדְתִּיהוּ כִּי תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו: [במדבר יא, יב]

ו) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם: [דברים לא, ז]

ז) וַיְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ: [דברים לא, כג]

הגהות וציונים

א] צ"ל אי צייתת צייתת, (יעב"ץ) וכ"ה בכת"י: ב] רש"ל מוחק זה [עי' רש"י לעיל בדף ו ע"ב ד"ה שיושב] (גליון): ג] בילקו"ש כת"י נוסף ושאילנא מקמי הקב"ה: ד] יש להוסיף היתה, וכ"ה בב"ב (רש"ש) וכ"ה בכת"י: ה] תבוא את העם וכתיב כי אתה תביא את בני ישראל כצ"ל (גליון): ו] צ"ל עמך (רש"ש), ובקצת כת"י וראשונים הגי' משה אמר לו ליהושע זקנים (ותיבת "אתה" ליתא) שבדור עמך והקב"ה אמר ליהושע טול וכו' (ועי' ליקוטי רש"י): ז] בראשונים והני: ח] רש"ל מאי קמיבעיא ליה אי בהדיוטות פשיטא ג' בעינן אלא כו' (גליון) בכת"י ודפו"י ליתא כלל "מאי קמיבעיא וכו' בשלשה אלא", ובנ"א מכת"י איתא רק "מאי קמיבעיא ליה" יחיד מומחה וכו': ט] רש"ל רבה (גליון): י] שלא זכה שתאמר לו כצ"ל (גליון) ע"פ מהרש"ל: כ] ברש"י שבע"י נוסף כאן כמה דיבורים עיי"ש: ל] [כמשפטי החוקים כצ"ל. רש"ל] (גליון) ובר"י אלמאנדרי במשפטי החוקים: מ] צ"ל משמע שררה נהוג עליהן (מהרש"ל): נ] שייך למתני' (גליון): ס] ע"כ [שייך למתני'] (גליון): ע] בתוס' הרא"ש עצמו מן הדין אבל מדינא לא מיפסיל: פ] בתוס' הרא"ש לכבוד שמים: צ] בתוס' הרא"ש ויצטרכו, (דפו"י ויצטר'): ק] דפו"י אי (ועי' תוס' הרא"ש):

הזמנה בזמן הזה

גמרא סנהדרין דף ח.

צריכים לפרט שלשה דיינים מזמינים בתוך ההזמנה, אך בזמן שידוע שהב"ד יושבין בדין סגי אפילו באחד מהם.

The summons to Bais Din must list the three dayanim who are issuing the summons. However, if the summons is issued at a time that the Bais Din is known to be in session, then it is enough to list even one Dayan because he is obviously issuing it on behalf of his colleagues.

דהמנודה צריך לשלם שכר הסופר, ואין מוציאין ממון ע"פ ע"א, ועמ"ש בפרישה [סימן ח' סעיף ט"ז] ובסמ"ע לעיל ס"ס ח' [סקכ"ג], וע"פ אותן הדברים מבואר דה"ה דאין השליח נאמן לומר הכה אותי כדי לחזור ולהכותו על פיו, ע"ש: ו] ואין השליח ב"ד חייב כו'. כבר כתבו מור"ס ז"ל לעיל בס"ס ח' בהגה, ושם כתבתי [בסקכ"ד] מקום לימודו, ע"ש: ז] ה"ג ב"ד של שנים בקנין והזמינוהו. וכן הוא שם [בתש' הרשב"א המובא בציונים אות ה', קש"כ] דאל"כ יכול לחזור בו, כמ"ש לקמן סימן י"ב [סעיף ז']: ח] מנדין אותו כבית דין של שלשה. "כב"ד" גרסינן בכ"ף, והכי פירושו מנדין אותו השנים אשר סירב נגדן, כאילו סירב נגד ב"ד של שלשה, וכן איתא בהדיא בתשובת רשב"א [שם] והביאו הב"י [מחודש ה'] והד"מ וז"ל, יש להם לנדותו ולהחרימו כדין ב"ד גמור, וק"ל [קש"כ]: סעיף ב' ט] בשם אחד מהדיינים. פירוש אותו פלוני שהזמינו על שמו הוא אחד מן הדיינים, וכן הוא לשון הגמ' [סנהדרין ח' ע"א], עיין פרישה [סעיף ג']: י] אין כותבין עליו פתחא של שמתא. לאו דוקא כותבין אלא הוא הדין בלא כתיבה אין מנדין אותו, דזיל בתר טעמא, אם לא דהיו מחולקין, דשליח אומר שהזמינו על שם שלשתן והלה כופר, דאז מנדין אותו, ואין כותבין הנידוי כיון דיש בו אפוקי ממונא, וכנ"ל*: יא] ואם יש בהם מומחה חולקין לו כבוד. שם [בנ"י מו"ק המובא בציונים אות ז'] כ"כ בשם הראב"ד, ולמדו ממ"ש במחלוקת קרח דהיה שם משה עם השכינה בב"ד, ושלח משה שלוחו לקרח, ואמר לו היו לפני ה' אתה והם ואהרן, ומדקאמר לפני ה' ולא קאמר לפנינו, ש"מ דמזכירין לו שם המומחה וחולקין לו כבוד, עכ"ל. ואינו מוכח שם דאם שלחו להזמינו בשאר ימים והזמינו בשם המומחה לבד דסגי בהכי, אבל מסידור לשון מור"ס בדברי המחבר משמע דחדא באידך תליא ואין צריך להזמין על שם שלשתן, דה"ל להמזומן לחשוב בודאי כל שלשתן ציוהו להזמינו אלא שחולקין כבוד להמומחה, דאל"כ הל"ל דין זה אחר בד"א כו', וק"ל. וצ"ע דאינו מוכרח כ"כ*:

סעיף ב' ג) ואף על פי שבא השליח בשם אחד כו'. ודוקא שיהא שוה לב' הנשאריס, אבל לא פחות שבכולם, כ"כ בישש"ש (פ"ט) [פ"י] דב"ק סימן ט"ו [קש"כ]:

ויעידו שנמנע לבוא ד]ואין שליח בית דין חייב באמירת דברים משום לשון הרע.

הגה ג)מי שאומר שאינו חושש על גזירת בית דין או חכם אע"פ שבא לבית דין מנדין אותו הואיל ואומר שלא בא מחמת גזירתו הוי אפקירותא ועיין בי"ד סימן של"ד ואם אמר לא אדון לפניכם אלא לפני בית דין אחר עיין לקמן סי' י"ד. ד)מי שלא יוכל לבוא לבית דין כי צריך לילך למרחקים יש להודיע לבית דין ולשום התנצלותו ולבקש זמן אחר ואם לא עשה מנדין אותו אף על פי שלא היה יכול לבוא. ה)מי שקיבל עליו ו]בית דין של שנים 4(ז]בקנין) והזמינוהו ולא בא ח]מנדין אותו 5בבית דין של שלשה. ב ו)ט]שליח שאמר פלוני שלחני ט]בשם אחד מהדיינים ולא רצה לבוא י]אין כותבין עליו פתחא של שמתא עד שיאמר בשם שלשתן. (יא]ז]ואם יש בהם מומחה חולקין לו כבוד ומזכירין לו שם המומחה). במה דברים אמורים שהלך השליח ביום שאינו ידוע לישיבת הדיינים אבל ביום הידוע שהדיינים יושבים בו לדין הכל יודעים שכל הדיינים מקובצים ג]ואף על פי שבא השליח בשם אחד כאלו בא בשם שלשתן.

ציונים ומקורות ג) מהרי"ק קפ"ט וקכ"ז. ד"מ ביו"ד סי' של"ד. ד) מהרי"ק שורש י"א. ד"מ סימן זה ס"א. ה) ב"י בשם תשובת הרשב"א ח"ב סי' רל"ד. ד"מ א'. ו) שם ברמב"ם דין ז'. ז) נמוקי יוסף פרק אלו מגלחין דף ח' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה מגלן. ד"מ ג'. 4) ממהדורת הסמ"ע, ועיין סמ"ע סק"ז ובאה"ג אות ח'. 5) במהדורת הסמ"ע והש"ך: בבית דין. ועיין סמ"ע סק"ח ונתיבות המשפט משה"ב סק"ו.

שעהמ"ש סק"ג

אורים סק"ז משה"א סק"ב

טורי זהב

סימן יא. כתב מהרש"ק בב"י ד"ה ראובן תובע לשמעון שהזמינו לדין כו' עד סוף הסימן כ"כ הרא"ש בתשובה. לא מצאתי להרא"ש שכתב כן בתשובה, אלא שרבינו ירוחם נתיב א' [חלק] י"ב כ"כ, וצ"ע לקמן [סוף] סי' ע"ט [ותחילת סימן] פ', ועיין ב"ח שביאר:

ביאור הגר"א

האי שלוחא דרבנן כו' וה"מ לשמתא כו' משמע על כל שמשמתין: ח. מי שאומר. מועד קטן ט"ז א' אבל לאפקירותא כו': ט. מי שלא כו' ואם לא כו'. כמ"ש בב"ק קי"ב ב' כתבינן פתיחא כו' תלתין קמאי כו'. ואם היה מבקש זמן ע"ז*... [אבל על דאבדין. הרמי"ג] נותנין לו, מ"מ מנדין אותו על שלא בא לב"ד לבקש זמן: (ליקוט) מי שלא יוכל כו'. ממה שכתוב בב"ק קי"ג א' ולא היא כו' אבל בלא אתי לדינא מורד הוא אע"ג דלפריעה אנוס הוא, משא"כ בצייתנא, רשב"א [בחידושיו] שם וכן שם [ב"ק] קי"ב ב' אי לא אתא כתבינן פתיחה אע"ג דלא כתבינן אדרכתא עד תשעים יום ושם וה"מ דאמר אתינא כו', ועיין רשב"א שם (ע"כ): סעיף ב' י. ואם יש. מועד קטן שם [ט"ז ע"א] לפני גברא רבא שנא' כו': (ליקוט) ואם יש כו'. עיין סמ"ע [סקי"א] (ע"כ):

ב"א: ע"ש דעתנין לו.

באר הגולה

שרו ליה עד דמשלם שכר הסופר [☞ ואין מוציאין ממון על פי אחד]. ז. ציינתיו לעיל ס"ס ח' [מימרא דרבא מו"ק ט"ז א']. ח. כן הוא שם [בב"י בשם הרשב"א המובא בציונים אות ה'] דאל"כ יכול לחזור בו כמ"ש לקמן סימן כ"ב [סעיף א']. ט. לשון הרמב"ם בפכ"ה [מסנהדרין דין ז'] ממימרא דרבא סנהדרין דף ח' ע"א.

During the time that Bais Din is known to be in session, a summons does not have to list more than one Dayan.

שו"ע חושן משפט סימן יא סעיף ב'
הגם שהזמנה צריכה להיות בשם שלשה דיינים, אם הוא יום שידוע שהדיינים יושבים לדין סגי באחד.

אלא עצה טובה, היינו שסה"מ דהוא כתוס' פליג ע"ז וסובר דאין זה אלא עצה טובה משום שיש אפילו למומחה לחוש שמא יטעה אף שמדינא אין למומחה לחוש שמא יטעה אף דלא רגיל בדינים כר"נ. ואולי הוא חלוק גם לענין השראת שכינה דלרש"י והרמב"ם כיון שאין לו לדון יחידי מצד כבוד שמים ודאי מסתבר דליכא השראת שכינה מאחר שהוא שלא כפי דרך המוסר שאמרו חכמים, אבל לתוס' סנהדרין ולסה"מ שהביא הגמי"י אם כלפי שמיא גליא שלא יטעה הרי נמצא שעשה כהוגן ולא עשה שום דבר שלא כהוגן דהרי נמצא שלא הי"ל מה לחשוש, ואף שנימא שאף שהיה ברי לו שלא יטעה לא עשה כעצת חכמים שלא הי"ל לסמוך ע"ז, לא רק לל"ק בתוס' דאף לרגילין בדינא כר"נ נתנו חכמים עצה זו אלא אף לל"ב דלכהא דר"נ רגיל בדינין היה לא נתנו עצה זו, נמי לא הי"ל להחזיק עצמו כרגיל מצד שהוא גמיר וסביר טובא כדמצינו בכתובות דף ס"ט באילפא שידע בעצמו שהוא גמיר וסביר כל כך שלא יטעה דמ"מ לדון יחידי לא הי"ל להחזיק עצמו, דלא מסתבר שיענש ע"ז כיון שאין לו שום חטא אפילו מצד המוסר כשהאמת היה כן גליא כלפי שמיא שלא יטעה כדחזינן שלא טעה, ואין להחשיבו כמזלזל בדברי חכמים אלא דבשביל עצת חכמים שאדם אפילו המומחה טובא יש לו לחוש לשמא יטעה עשה שיעיין עוד הפעם בעצמו שיוכל לומר ברי שאין לו לחוש לטעות שלכן נמצא שעשה כהוגן שא"כ מסתבר ששריא שכינה.

אבל הוא לענין השראת השכינה מצד המשפט, אבל מצד הלמוד שאיכא בעוסק בתורה מסתבר שאיכא דהא עכ"פ הוא עוסק בתורה בשביל לידע ברור הדין ולא קשה ממה שהוכחתי מלשון יחיד כל דיין שדן דין אמת לאמתו משרה שכינה בישראל שאר"ש בר נחמני א"ר יונתן שאף ביחיד מומחה הדן ביחידי איכא השראת שכינה, ומאחר שהברייתא איירי בסתם דין שהוא בשלשה אמר דיהיו העדים יודעין לפני מי הן מעידין משום הקרא ועמדו שני האנשים שהם העדים לפני ה' דאיירי בשלשה שאיכא גם השראת השכינה מצד המשפט שהוא אף קודם העיון בהלכה שליכא עדיין למוד, וגם קבלת עדים הא צריך דוקא בשלשה ואינו כלום כשמעיד לפני יחיד אפילו במומחה שדן לעצמו אינו יכול לקבל העדים אלא דוקא בצרוף עוד שנים אפילו הדיוטות שאז הא איכא השראת שכינה דמצד המשפט ולכן לא היה שייך כלל לפרש איך הוא כשמעידין בפני יחיד מומחה שליכא כה"ג בעדות.

ליתר עיון

וכל זה הוא לענין פסק הדין אבל לענין זימון הא ליכא שום טעם דיצטרכו דוקא להזמינו לבא שיהיה במותב תלתא דהא כל אדם מחוייב לבא לב"ד כשתובעו אחד שליכא בזה אלא הודעה בעלמא איך שפלוני קוראו לדין מצד איזו תביעת ממון וכיון שהוא יודע שהוא אמת אף ששלוחא דבי דינא שאמרו לו השלשה כל אחד בפני עצמו שיבא לב"ד ביום ושעה פלונית שיהיו כולם יש ודאי להועיל ואף אם אחד מהב"ד אמר ביום ושעה פלונית לפני כל שלשה הדיינים שיהיו יש להועיל. ולכן נראה דמוכרחין לומר לענין שמחוייב לבא לב"ד סגי גם כשאמר שליח ב"ד שאמרו לו שלשה הב"ד אף שלא במותב תלתא, ואף כשאמר ששלח אותו אחד מהם איך שיבא ליום ושעה פלונית שיהיו אז שלשה הב"ד מאחר שיודע שהוא אמת שהבע"ד תובעו שיבא לב"ד שחייב לו ממון או שמכר לו שדה וכדומה בכל עניני ממון, אבל לענין לשמתו ולכתוב שטר פתיחא אמר רבא שאינו כלום עד דאמר משמיה דכולהו שהיו במותב תלתא שהיו בשעה שאמרו לשלוחא דבי דינא שהזמינוהו לדין וכמפורש כן ברש"י סנהדרין שם שכתב על ואמר משמיה דחד פלוני דיין מזמינך לא אמר כלום ואי לא אזיל לא משמתי ליה, שלכן בהזמנות דב"ד שבמדינתנו שלא משמתין לא למי שלא בא לדין ולא למי שלא ציית לפסק הדין משום שכנראה אסור זה מדיני המדינה וכן היה אסור גם בהרבה מדינות ביוראפ לשמותי גברא והויא ההזמנה רק לענין שידע שפלוני תובעו לדין בתביעת ממון סגי שידע איך שנקרא לבא לב"ד דשלשה אף שההזמנה הוא מאחד וכ"ש ששלשה הב"ד שלחוהו אף שלא במותב תלתא, ולכן בכאן ששולחין ההזמנה בכתב וחתמו עליה שלשה הב"ד אף שהיה שלא במותב תלתא אלא זה שלא בפני זה שהוא הזמנה.

וטעם הדבר דלשמתא וכתיבת פתיחא צריך דוקא שיהיה שליח הב"ד דוקא כשהיו במותב תלתא משום דהשמתא הוא על האפקירותא שלא חש לדברי הב"ד ששלחו לו שיבא לפניהם כמשמעות לישנא דרש"י בב"ק דף קי"ב בד"ה על פי אשה שכתב וסמכינן עלייהו דעבדין שליחותייהו אי לא אתי מחזקינן באפקרותא ומשמתינן ליה, והא דבמו"ק דף ט"ז לא חשיב מה שלא בא לב"ד או מה שלא ציית לפס"ד דב"ד לשלם שהוא אפקירותא שהרי אמר הגמ' ע"ז דאר"ה בר חיננא הכי אר"ח מתרין ביה בה"ב קודם שמנדין ה"מ לממונא אבל לאפקירותא לאלתר ופרש"י לממונא שחייב ממון לחברו ולא רצה לשלם ע"פ ב"ד אבל לאפקירותא שמבזה ת"ח לאלתר, אינו משום דלממונא מנדין שלא מצד אפקירותא בהב"ד אלא על שאינו רוצה לשלם החוב, דלאדם שלא בא לב"ד אף שידוע לכל בני העיר שאינו רוצה לשלם מסתבר שאין רשאין האינשי לנדותו אף דכשרואין אינשי לאחד שעושה איסור צריכין לנדותו, דהא במו"ק דף י"ז בעובדא דר"ל הוה מנטר פרדסא ואתא ההוא גברא וקאכיל תאני רמא ביה קלא ולא אשגח ביה ואמר ר"ל ליהוי ההוא גברא בשמתא וא"ל ההוא גברא אדרבה ליהוי ההוא גברא בשמתא אם ממון נתחייבתי לך נידוי מי נתחייבתי לך ופסקו בבי מדרשא

יתר עיון: אגרות משה יו"ד ח"ג סימן קמב

בזמן הזה סגי בהזמנה שחתמו עליה שלשה דיינים וחייב הנתבע לבא בזמן שקבעו לו, אע"פ שאותם דיינים לא היו במושב אחד כשהזמינוהו.

Further Iyun: Nowadays a defendant is required to respond to a summons that is signed by three Dayanim, even if the Dayanim were not in session when they issued the summons.

פרק א
הזמנה לדין – וסרבנות

פירוט שמות הדיינים בהזמנה

א. בהזמנה לדין יש לפרש שמות הדיינים המזמינים, ואם יש גדול ביניהם מזכירין שם הגדול בלבד[א]. שאם לא אי אפשר לנדות או לכתוב כתב סרבנות, על זה שלא הופיע לדין[ב].

ב. בזמנינו נוהגין להזמין את הנתבע ע"י מזכיר בית הדין ללא חתימת הדיינים ואף שלא היה מושב ב"ד על כך, ויש שביארו הטעם משום שמותב תלתא הוא רק לצורך החרם והפתיחא שכותבין על המסרב, וכהיום שאין ב"ד כותבין זאת סגי אף שלא היו במותב תלתא להזמנה בלבד[ג].

א. סימן י"א סעיף ב'. והזכרת שם הגדול מלבד מפני כבודו, עוד יש בו מעלה דבזה אף שלא הזמינוהו ליום הקבוע לישיבת הדיינים לדין סגי כמו שביאר הסמ"ע ס"ק י"א והנתיבות עליו בס"ק ב'. וכן דייק בברכ"י אות ו' בדברי הלבוש, אמנם במהרש"ל משמע דלא סגי בזה לכתוב עליו פתיחא כיון שלא היה ליום הקבוע. ובתומים הביא שהראיה הוא מקרח שהוזמן לדין אע"פ שבמדבר לא היה יום קבוע למשפט, שהרי אפשר שיעלה הענן ויסעו, ואעפ"כ חזינן שם שסגי בשם המומחה.

ב. מדברי המחבר שם.
ואם הדיינים המה נבררים ע"י הצדדים, צריך שיהיה ההזמנה מדעת כולם אחר הסכמתם להיות הדיינים. ולכן כתב בשו"ת מהר"ם אלשיך סימן קכ"ה שאם נידו לפני שאחד מהם נתן הסכמתו להיות דיין בדבר אין הנדוי כדין. וז"ל שם "בהאי נדון שכשקבעו זמן לראובן לא היו הדיינים הברורים לידון את הדין יושבים לדון כ"א האחד בלבד כי הברור של שמעון אצ"ל שלא היה יושב בב"ד אלא שאפי' בעיר לא היה אלא שבירר שמעון מעתה לכשיבא וירצה להיות ברור שלו, אע"פ שסמך עליו שיתרצה הא מיהא עדיין לא ידע ולא בא ולא ישב עם חבירו, א"כ אותו הקביעות זמן שקבעו לראובן שיבא למחר לאו כלום היא שלא היה שם אלא אחד מהברורים בלבד ואפי' אם נמצא אתו חכם או חכמים אחרים אחר שאינן מהברורים לדון דין זה ה"ל כמאן דליתנהו. ואפי' שביום המחרת בירר הב' ברורים את א' מהחכמים שהיה אז בעת קביעות הזמן לא אמרינן איגלאי מלתא למפרע דאיהו מהדיינים דדייני האי דינא דלהוי הזמנה וקביעת זמן שלו עם הברור הא' בלבד הזמנה וקביעת זמן" עכ"ל.

ג. כן כתב בשו"ת אגרות משה חלק יו"ד ג' סימן קמ"ב וז"ל "אבל לענין זימון הא ליכא שום טעם דיצטרכו דוקא להזמינו לבא שיהיה במותב תלתא

סדר הדין פ"א אות ב' הערה ג'
בתי דין בזמנינו נוהגין להזמין לב"ד ע"י ה"מזכיר" בלי חתימת הדיינים כלל.

Common custom is to issue a summons to Bais Din through the "Mazkir" [executive secretary] of the Bais Din without it being signed by the specific Dayanim.

ג. התובע משלם שכר הזמנת הנתבע לדין[ד].

נוסח ההזמנה

ד. יש לקבוע זמן הדיון בהזמנה[ה].

ה. י"א דבהזמנה אין מקפידין להשוות התוארים לשני הצדדים, דדין שווי הבע"ד הוא רק בשעת הדין[ו].

דהא כל אדם מחוייב לבא לב"ד כשתובעו אחד שליכא בזה אלא הודעה בעלמא איך שפלוני קוראו לדין מצד איזו תביעת ממון וכיון שהוא יודע שהוא אמת אף ששלוחא דבי דינא שאמרו לו השלשה כל אחד בפני עצמו שיבא לב"ד ביום ושעה פלונית שיהיו כולם יש ודאי להועיל ואף אם אחד מהב"ד אמר ביום ושעה פלונית לפני כל שלשה הדיינים שיהיו יש להועיל. ולכן נראה דמוכרחין לומר לענין שמחוייב לבא לב"ד סגי גם כשאמר שליח ב"ד שאמרו לו שלשה הב"ד אף שלא במותב תלתא, ואף כשאמר ששלח אותו אחד מהם איך שיבא ליום ושעה פלונית שיהיו אז שלשה הב"ד מאחר שיודע שהוא אמת שהבע"ד תובעו שיבא לב"ד שחייב לו ממון או שמכר לו שדה וכדומה בכל עניני ממון, אבל לענין לשמתו ולכתוב שטר פתיחא אמר רבא שאינו כלום עד דאמר משמיה דכולהו שהיו במותב תלתא שהיו בשעה שאמרו לשלוחא דבי דינא שהזמינוהו לדין" עכ"ל.

אמנם גם לדבריו אכתי אינו מיושב מה שיש נוהגין להזמין ע"י המזכיר אף ללא ידיעת אחד מן הדיינים כלל, והרי כשלא יבא ע"פ הזמנה זו שוב יכריזו עליו סרבנות. והגאון ר' שריאל רוזנברג שליט"א מב"ד של הגר"נ קרליץ שליט"א העירני בזה, דכיון שידוע שהוא המזכיר של הרכב פלוני שידוע לבע"ד שמותיהם, ועל פיהם הוא עושה, הרי זה כמזכיר שמותם.

ואפשר עוד דכיון דכהיום אין מכריזין סרבנות עד שלשה פעמים כדלקמן, ובפעם השניה והשלישית הרי כבר כותב בשליחות ב"ד במותב תלתא שרואים שלא בא, וזה ידוע להבע"ד שכל מה שכותב הוא בשם ב"ד, ונראה דמטעם זה יש לדייק בחתימתו שיכתוב המזכיר "בשם ביה"ד". אמנם נראה דגם לענין מה שב"ד מתירין פניה לערכאות מפני שלא נענה להזמנות קודמות אין צורך שהיו ההזמנות הקודמות בהזמנת הדיינים עצמם, מפני שצריך רק בירור שהוא בגדר סרבן כמו שיתבאר כל זה בפרק ט"ו.

ד. ש"ך סי' י"א סק"ב, וסימן ק"ו סק"ב. יש"ש ב"ק פ"י סימן י"ד. ומכאן המנהג לגבות מהתובע דמי פתיחת תיק, שהוא בעצם שכ"ט עבור הטיפול בהזמנה והכנת הדיון. ויש להעיר על המקומות שגובים מחיר גבוה מערך הוצאה זו, בפרט שבהרבה מקרים הנתבע מסרב להתדיין במקום שהוזמן ובוחר בב"ד אחר, ונמצא שמתרבה הוצאות על התובע חנם.

ה. והיינו זמן ישיבת הדיינים לפי המנהג. סימן י"א סמ"ע סק"א. ואין לקבוע זמן קרוב מאד, בכדי שיוכל להתכונן ולהכין תשובתו כראוי, וכמ"ש במאירי מו"ק טז. "וקובע לו זמן, לא שיהא מבהילו לבא לאלתר". ויש מוסיפים בהזמנה שבאם אין נוח לו הזמן, שיתאם זמן אחר. והטעם משום דאם הזמן נקבע ללילה ויסרב לבוא, לא יהיה אפשר לכתוב עליו סרבנות, כיון שאין מחוייב להתדיין בלילה כדלקמן סעיף ע"ה.

ו. עיין בפרק ו' בדין להשוות הבע"ד. וכתב הכסף הקדשים סימן י"ז דכל זה הוא רק

דהמנודה צריך לשלם שכר הסופר, ומין מוליכין ממון ע"פ ע"מ, ועמ"ש בפרישה [סימן ח' סעיף ט"ז] ובשמ"ע לעיל ס"ס מ' [סקכ"ג], וע"פ מותן הדברים מבואר דה"ס לתין השלים נאמן לומר הכה מותי כדי למזור ולהכותו על פיו, ע"ש: ן ואין השליח ב"ד חייב כו'. כצר כתבו מור"ס ז"ל לעיל בס"ס מ' בהגה, ושם כתבתי [בסקכ"ד] מקום לימודו, ע"ש: ן ה"ג ב"ד של שנים בקנין והזמינוהו. וכן הוא שם [בתש' הרשב"א המובא בציונים אות ה', קש"כ] ולמל"כ יכול למזור בו, כמ"ש לקמן סימן י"ג [סעיף ז']: ח] מנדין אותו כבית דין של שלשה. "כב"ד" גרסינן בכ"ף, ובכי פירושו מנדין מותו השמש משר סיכך נגדן, כלומו סיכך נגד ב"ד של שלשה, וכן מיתא בהדיא בתשובת רשב"ץ [שם] והביאו הב"י [מחודש ה'] והד"מ ות"ל, יש להם לגדותו ולהתריתו כדין ב"ד גמור, וק"ל [קש"כ]: סעיף ב' ט] בשם אחד מהדיינים. פירוש מותו פלוני שהזמינו על שמו הוא אחד מן הדיינים, וכן הוא לשון הגמ' [סנהדרין ח' ע"א], עין פרישה [סעיף ג']: י] אין כותבין עליו פתחא של שמתא. ולמו דוקא כותבין שלא הוא הדין שלא כתבה אין מנדין אותו, דאל נתר טעמא, שם לא היו מתולקין, דשלית מומר שהזמינו על שם שלשתן והלה כופר, דאי מנדין אותו, ואין כותבין הגידוי כיון דיש בו אפוקי ממונא, וכנ"ל*: יא] ואם יש בהם מומחה חולקין לו כבוד. שם [בנ"י מו"ק המובא בציונים אות ד'] כ"כ שם הרמב"ד, ולמדו ממ"ש בתולקת קרח דהיה שם משה עם הסכינה נב"ד, ושלח משה שלותו לקרח, ואמר לו היו לפני ה' אתה והם ואהרן, ומדקאמר לפני ה' ולא קאמר לפנינו, ש"מ דמזכירין לו שם המומחה ותולקין לו כבוד, ע"ל. ואינו מוכח שם דשם שלחו להזמינו בשתר ימים והזמינו בשם המומחה לבד דשני בהכי, אבל מסידור לשון מוה"ס בדברי המחבר משמע דמדת בתידך בתיך ואין לריך להזמין על שם שלשתן, דה"ל להמזומן לתשוב בודאי כל שלשתן ליווהו להזמינו אלא שמולקין כבוד להמומחה, דמל"כ הל"ל דין זה אחר בד"ח כו', וק"ל. ול"ע דאינו מוכרח כ"כ*:

אורים סק"ז
משה"א סק"ב

סעיף ב' ג] ואף על פי שבא השליח בשם אחד כו'. ודוקא שיהא שוה לב' הנשתרים, אבל לא פחות שבכולם, כ"כ בית"ס (פ"ט) [פ"י] דצ"ק סימן ט"ו [קש"כ]:

ויעידו שנמנע לבוא ן]ואין שליח בית דין חייב באמירת דברים משום לשון הרע.

הגה ב]מי שאומר שאינו מושש על גזירת בית דין או חכם מע"פ שצה לבית דין מנדין אותו הואיל ואומר שלא בא מחמת גזירתו הוי אפקירותא ועיין בי"ד סימן של"ד ומש אחר לא חדון לפניכם אלא לפני בית דין אחר עיין לקמן סי' י"ל. ד]מי שלא יוכל לבוא לבית דין או לרצות לבית דין כי לריך לילך למרחקים יש להודיע לבית דין ולשוש המנגלותו ולבקש זמן אחר ומש לא עשה מנדין אותו אף על פי שלא היה יכול לבוא. ה]מי שקיבל עליו ו]בית דין של שנים [ד]בקנין) והזמינוהו ולא בא ח]מנדין אותו [ט]בית דין של שלשה.

ב יוסף שליח שאמר פלוני שלחני ם]בשם אחד מהדיינים ולא רצה לבוא]אין כותבין עליו פתחא של שמתא עד שיאמר בשם שלשתן. (יא)ומש יש בהם מומחה חולקין לו כבוד ומזכירין לו שם המומחה). במה דברים אמורים שהלך השליח ביום שאינו ידוע לישיבת הדיינים אבל ביום הידוע שהדיינים יושבים בו לדין הכל יודעים שכל הדיינים מקובצים]ואף על פי שבא השליח בשם אחד כאלו בא בשם שלשתן.

שעהמ"ש סק"ג

ציונים ומקורות ג) מהרי"ק קפ"ט וקכ"ו. ד"מ סי"ד סי' של"ד. ד) מהרי"ק שורש י"ת. ד"מ סימן זה ס"ק. ה) כ"י בשם משובת הרשב"ץ ח"ב סי' רל"ד. ד"מ ס"ק. ו) שם בהמ"ס דין ו'. ז) ממוקי יוסף פרק אלו מגלחין דף ח' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה מגלח. ד"מ ג'.
4) ממהדורת הסמ"ע, ועיין סמ"ע סק"ז ובאה"ג אות ח'. 5) במהדורת הסמ"ע והש"ך: **בבית דין**. ועיין סמ"ע סק"ח ונתיבות המשפט משה"ב סק"ו.

טורי זהב

סימן יא. כתב מהרש"ק בב"י ד"ה **ראובן תובע לשמעון שהזמינו לדין כו' עד סוף הסימן כ"כ הרא"ש בתשובה.** לא מצאתי להרא"ש שכתב כן בתשובה, אלא שרבינו ירוחם נתיב א' [חלק] י"ב כ"כ, וצ"ע לקמן [סוף] סי' ע"ט [ותחילת סימן] פ', ועיין ב"ח שביאר:

ביאור הגר"א

המי שלומת דרבנן כו' וה"מ לשמת כו' משמע על כל שמשמתין: ח. מי שאומר. מועד קטן ט"ז ע' אבל לפקירותא כו': ט. מי שלא כו' ואם לא כו'. כמ"ש בב"ק קי"ב ב' בתבינן פתיחת כו' תלתין קמאי כו'. ומש היה מבקש ומן ע"ו*... [אבל על לפתין. הרמ"ג] טתנין לו, מ"מ מנדין אותו על שלא בא בב"ד לבקש ומן: (ליקוט) מי שלא יוכל כו'. ממה שכתוב בב"ק קי"ג ע' ולא היה כו' אבל שלא מתי לדינא מוכח הוא מע"ג דלפריעה מנוס הוא, משמ"כ בגיטתא, רשב"ץ [בחידושיו] שם וכן שם [ב"ק] קי"ב ב' מי לא אמת בתבינן פתיחה מע"ג דלא בתבינן מדרבתא עד תשתים יום ושם וה"מ דאמר מתינה כו', ועיין רשב"ץ שם (ע"כ): סעיף ב' י. ואם יש. מועד קטן שם [ט"ז ע"א] לפני גברא רבא שבא כו': (ליקוט) ואם יש כו'. עיין במ"ע [סקי"א] (ע"כ):

ב"א: ע"ב לטמתין לו.

באר הגולה

שרו ליה עד דמשלם שכר הסופר [ ] ומין מוליכין ממון על פי אחד]. ז. ליינתי לעיל ס"ס מ' [מימרא דרבא מו"ק ט"ז א']. ט. כן הוא שם [בב"י בשם הרשב"א המובא בציונים אות ה'] דאל"כ יכול למזור בו כמ"ש לקמן סימן כ"ב [סעיף א']. ט. לשון הרמב"ם נפכ"ה [מסנהדרין דין ז'] ממימרא דרבא סנהדרין דף מ' ע"ב.

ענייה לב"ד וסירוב
רמ"א חושן משפט סימן יא סעיף א'
האומר דברי בזיון על הב"ד מנדין אותו אפילו הגיע לדין תורה. ואף מי שאינו יכול לבא לדין תורה צריך לבא לפני הב"ד ויתנצל לפניהם.

If a litigant speaks disparagingly about the Bais Din, he may be excommunicated even if he does arrive at the Din Torah. One who cannot come at the appointed time must come in front of the Bais Din and present his excuse.

בית דין לשאול מבית דין הגדול אלא הדיינים יעתיקו אותם (כח)וסניהם פורעים שכר הסופר).

ג (כט)(ל)*יש אומרים שאם יש שני תלמידי חכמים בעיר אחת האחד גדול מחבירו יכול אחד מבעלי דינים לומר לא אדון בפני זה **אלא בפני זה [ב]ואע"פ שהוא קטן ממנו כיון ששניהם בעיר אחת.

הגה (א"כג)ואם אחד סילק עצמו מן הדין כמאן דליתא דמי. ואם הזמינו השני ולא בא מנדה אותו (לא)וכל מקום שאינו צריך לבוא לפניו לדון אין צריך לחוש כלל להזמנתו ואין צריך לבוא כלל.

ד (לב)יש אומרים שאם רואה הדיין [בב]שבעל דין חושדו שנוטה הדין כנגדו צריך להודיעו מאיזה טעם דנו אפילו אם לא שאל.

הגה [בג](לג)וכל שכן אם אומר כתבו לי מאיזה טעם דנתוני. (לד)מיהו יש אומרים דווקא אם

סעיף ג' (כח) בית דין לשאול וכו'. ש"ך ס"ק ט"ז, קש"ך [סעיף ג'] סמ"ע ס"ק כ"ח, ט"ז ס"ק ט"ו, ובנ"י פרק זה בורר [דף ג' ע"ב מדפי הרי"ף] וגם הרשב"ץ בתשובותיו [המיוחסות לרמב"ן סי' מ"ז, קש"ך] ס"ל כומיה וכמ"ש בדרישה [סעיף ג'] לשונם, וטעמם וניתוקם מהגמרא כתבתי שם, ע"ש*: (כט) כא) ואם א' סילק וכו'. פירוש אחד מבני מ"מ הנ"ל, יכול מ"מ הבני להזמין לבע"ד, וק"ל: סעיף ד' (כט) שבעל דין חושדו וכו'. ולוקח במקום לחיכא למשוד מודעינן ליה, אבל במקום לליכא למשוד והוא מלגלג מנדעין ליה. נ"י פרק מיזהו נשך [מ' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה הכהן], ד"מ ד': (כד) בג) וכ"ש אם אומר כתבו מאיזה טעם דנתוני. לפי הגרמה קשה דלמ הוי ליה למימר מה לשון כ"ש, דהא מינם שוים, דכשהוא מוסד הדיין מז כדי לשפוקי נפשיה מהשד צריך להודיע הפסק מילתא בטעמיה, ומילו כשאומר כתבו לי מאיזה טעם דנתוני, אין צריך להודיעו ולכאוד טעם הפסק אלא הטענות, וכמו שמסיק מור"ם ז"ל. וי"ל דמשום הכי כתב וכ"ש, מפני שזה שאומר כתבו לי מינו מבקש טעמיהן, ומיירי גם כן כמי שיודע בבר טעם הדיינין אלא שאינו נכנס בחוזיו ומתווכח עמהם אלא לנוהו דין אמת לאמיתו, ומבקש לשמוע אם פי בית דין הגדול מהן, ויליתא ידי שמים ומוכח הבריות מהאי מינו אלא שיכתבו לו טעמותיהן ופסקיהן, והוה ליה כל שכן, ומה זה שלא דיבר ובקש כלום צריך לגמת עמו ידי שמים לפי ענייני, כל שכן

סעיף ג' (ל) י"א וכו'. וכ"פ הב"ח [סעיף ג'] ע"ש. עיין בתשובת רשד"ם סימן ג' [קש"כ]:

ציונים ומקורות (כח) הריב"ש סימן תע"ט. ד"מ ס'. (כט) טור בשם ספר המצוות. (לא) מהרי"ק שורש י"ג וד"מ בסימן י"ג ס"ק. (לב) נ"י וד"מ שם סימן י"א ס"א בשם נעל התרומות. (לג) טור ס"ד. (לד) טור שם. (לה) מהרי סנהדרין סימן תש"ט, ונמוקי יוסף פוף פרק זה בבלי ר' ע"א מדפי הרי"ף, ול"ת בתוס' ב"מ ס"ט ע"ב ד"ה כי, וכ"ן פרק מיזהו נשך חידושי הר"ן שם. ד"מ ד'.

באר הגולה

*.טור [ס"ג] בשם סמ"ג מהא לחמר ליה מי קא טרחנא לך, נלך ונדון בפני רב מקדא וכו' סנהדרין דף כ"ג ע"ל, מע"פ שאינו גדול כרב הונא.

**.פירוש ויכול לעכב אחד על חבירו וצריכין לבחור בית דין השוה בשניהם. כ.טור [ס"ד] מעודדא דהנהו כותאי ב"מ דף ס"ט ע"ל, וכמ"ש התוספות [שם ע"ב ד"ה כי האי] והרא"ש שם [פ"ה סימן מ"ה]. ל. ודוקא במקום לחיכא למשוד מודעינן ליה, אבל במקום לליכא למשוד והוא מלגלג מנדעין ליה. נ"י פרק מיזהו נשך [מ' ע"ב מדפי הרי"ף].

ביאור הגר"א

סעיף ב' כא. ושניהם. כנ"ל סעיף ג'. סעיף ג' כב. ואם אחד. עיין תוס' [סנהדרין] כ"ג ג' ד"ה כגון: כג. וכל מקום. שם מ' ג' הני מ' תלתא כו': סעיף ד' כד. וכל שכן אם. שם ל"ג ב': (ליקוט) י"א שאם כו' וכ"ש כו'. ר"ל אפילו אינו מוסדו, והיינו לפמ"ש תוס' בסנהדרין שם בד"ה ואם [כו'] מיהא כו', אבל במברא דמשונה היינו מ"ש מיהו י"ל כו', ומ"מ אפשר דלפ לפברתו זה מודה שאם מוסדו שאין צריך לכתוב לו לפ אם לא שאל, אלא דתוס' לא נחת למלק בהכי בתחלה (ע"כ): כה. מיהו יש אומרים. תוס' שם [סנהדרין ל"א ע"ב ד"ה ואם] מדקאמר כופין כו' ואם אמר כו': (ליקוט) יש אומרים כו' מיהו כו'. עיין יוסה דעה סימן קע"ו סעיף כ"ג שאם כתב טוש"ע בפירוש י"מ [בתוס' ב"מ ס"ט ב' ד"ה כי האי]. הרמ"ג] (ע"כ):

תומים סק"ב

רמ"א חושן משפט סימן יד סעיף ג'

מי שעל פי דין פטור מלבא לבית דין מסויים מאיזה סיבה, גם אין צריך לענות להזמנתו. אמנם הוא חייב להגיד לו שדעתו ללכת בפני דיין אחר – אחרונים.

If one is Halachically exempt from presenting himself before a specific Bais Din, he does not have to respond to their summons directly. [He must, however, inform them that he intends to go to different Bais Din – Acharonim].

חיים וגו' ה' שמעתי שמעך וגו' ואומר ג' פעמים ויעבור וגו' עכ"ל: (יד) וצריך עשרה כו'. הטעם דיש לחוש שמא מן השמי' נידוהו ועל כל בי עשרה שכינתא שריא והותר לו כאלו ב"ד שנתנדה. אשיר"י: (טו) לא מצא במקומו י'. בזה לא הצריך לטרוח עד פרסה שאין להם מעלה גדולה כ"כ יותר על ג' כנ"ל: (טז) הלכות או משניות. בגמרא אמר איפכא דמתני או תני אלא דכאן קאי אדיעבד ור"ל לכל הפחות בעינן שוני הלכות או אפילו שוני משניות: (יז) לשוא. פי' לבטלה כמ"ש בסעיף שאח"ז: (יח) בד"א כו'. בטור כתוב וכתב הרמב"ם כו' וקשה מאי פליג על הסמ"ג וכ"ל דהסמ"ג נקט דוקא שוגג שאינו יודע האיסור משמע שאם יודע אלא שבשוגג נשמע מפיו יש לנדותו ומדברי הרמב"ם משמע כל שוגג שהרי כתב לא עכשיו הכתוב שוגג כו' גם לכון מזכירו משמע דמיירי בשאר שוגג ג"כ דאל"כ הל"ל אלא מודיעו: והוליא

כלום סב ואפילו יודע מי נידהו אינו יכול להתירו (יד) נג וצריך עשרה בני אדם ששונים הלכות להתירו [נ] סג לא מצא טורח אחריהם עד פרסה לא מצא מתירין לו אפילו עשרה ששונים משנה סד לא מצא מתירין לו אפי' עשרה שיודעים לקרות בתורה לא מצא מתירין לו אפי' עשרה שאינם יודעים לקרות (טו) לא מצא (מג) במקומו עשרה מתירין לו אפי' שלשה נד [נא] (וי"א (יא) דאין לו התרה רק ע"י עשרה ששנו (טז) הלכות או משניות (תוספות) ומיהו שני אם יתירו לו בזה אחר זה) (טור בשם הרא"ש):

לז [נב] סה י"א מי שנידוהו בחלום ושלח שליח להתיר לו שלא בפניו נה אם מצא השליח העשרה (מג) מכונסים מתירים לו נו ואי לא לא:

לז סו השומע הזכרת השם מפי חבירו (יז) לשוא [נג] או שנשבע בפניו לשקר [נד] סז או שבירך ברכה שאינה צריכה חייב לנדותו סח ואם לא נידהו הוא עצמו חייב נידוי [נה] וצריך להתיר לו מיד כדי נז שלא יהא (מד) מכשול לאחרים:

לח (יח) [נו] סט בד"א כשהיה הנשבע הזה או המברך לבטלה מזיד אבל אם היה שוגג ולא ידע שזה אסור אסור לנדותו:

לט ע המנדה את חבירו שלא כדין ואמר ליה הלה (יב) אדרבה נידוי (יג) של שני נידוי והני מילי שזה השני הוא גברא רבא נח (אע"פ שאינו נסמך) (מהרי"ק שורש קנ"ח) או שאינו ידוע מי הוא דחיישינן שמא הוא יותר גדול מהמנדה אבל אם המנדה שלא כדין תלמיד חכם נט והאחר אינו תלמיד חכם לא:

הגה ס וה"ה תלמיד נגד רבו לא יוכל לומר אדרבה אלא אם נטל רשות מבית דין (מהרי"ק שורש ק"ע) מי שאמר לחבירו אל תעשה דבר זה בנידוי וזה אומר לו אדרבה אע"פ שעושה שלא כדין סא מכל מקום נידוי השני גם כן אינו כלום הואיל ולא נידהו ססם רק שאמר לו שאל יעשה הדבר בנידוי (ב"י בשם תשובת ריב"ש):

מ סב עא תלמיד חכם שביזהו רשע סג עד שנידהו ואמר ליה הרשע אדרבה יכריזו על הרשע שהוא מנודה ויעמוד בנידויו ל' יום ואחר כך יבקש מחילה ברבים כך הורה הרא"ש:

מא סד [נז] עב אח גדול בשנים שביזה לאחיו הקטן בשנים והוא ת"ח ונידה הקטן בשנים לגדול בשנים נידויו נידוי:

מב עג חכם זקן בחכמה או אב בית דין שסרח אין מנדין אותו (°) בפרהסיא סה לעולם אלא אם כן עד עשה כירבעם בן נבט וחביריו אבל כשחטא שאר חטאות סו עה מלקין אותו בצינעא וכן כל ת"ח שנתחייב נידוי עו אסור לב"ד לקפוץ ולנדותו במהרה אלא בורחים ונשמטים ממנו עז וחסידי החכמים היו משתבחים שלא נמנו מעולם לנדות תלמיד חכם [נח] ואע"פ שנמנים להלקותו אם נתחייב מלקות או מכת מרדות [נט] עח ואי סני שומעניה [ס] כגון [סא] שמתעסק בספרי אפיקורוס ושותה במיני זמר [סב] או שחביריו מתביישין ממנו סז ושם שמים מתחלל על ידו משמתינן ליה:

מג [סג] עט על כ"ד דברים מנדין את האדם ואלו הן. פ א' סח המבזה את (מה) החכם אפילו לאחר מותו. פא ב' סט *) המבזה שליח ב"ד. פב ג' הקורא

שו"ע יורה דעה סימן שלד סעיף מג

יש כמה דברים שמנדים עליהם, ובתוכם מי שמבזה שליח ב"ד, מי ששלחו לו הב"ד ולא בא, וכן מי שלא קיבל לקיים הפסק דין של בית דין.

Amongst the items that warrant excommunication by a Bais Din are one who insults the messenger of Bais Din, one who does not respond to the summons of Bais Din, and one who does not conform to the ruling of the Bais Din.

ע המזולזל בדבר א' מדברי סופרים. סקסס כר"ן דנקנת דוכתי דמרינן דמאן דעבר למידי דרבנן מלקין ליה אבל לא מצמתינן ליה ותיכן דבמילתא דעיקרא מדרבנן דכי עקר לה עקר לבולה מעוה מצמתינן ליה אבל בדבר שעיקרו מן התורה וכוא טובר על מה שמסרו לחבירו עבד. פג ד' ע (יד) המזלזל (סו) בדבר אחר (סז) מדברי סופרים וא"צ לומר מדברי תורה. עא פד ה' מי ששלחו לו ב"ד וקבעו לו זמן ולא בא. עב פה ו' מי שלא קבל עליו את הדין מנדין אותו פו עד שיתן. פז ז' מי שיש ברשותו דבר המזיק מנדין אותו עד שיסיר הנזק. עג פח ח' המוכר קרקע שלו לעובד כוכבים אנם מנדין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהאנס לישראל חבירו בעל המצר. עד פט ט' המעיד על ישראל בערכאות של עובדי כוכבי' אנסין(יט)והוציא ממנו ממון בעדותו שלא כדין מנדין אותו עד שישלם. עה צ י' מבח כהן שאינו מפריש המתנות ונותנם לכהן אחר מנדין אותו עד שיתן. עו צא י"א (יז) המחלל י"ט שני של גליות אע"פ שהוא מנהג. עז צב י"ב העושה מלאכה בערב פסח אחר חצות: עח צג י"ג (כ) המזיר שם שמים לבטלה או לשבועה בדברי הבאי. צד י"ד המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ. צה ט"ו המביא רבים לידי חילול השם. עט צו ט"ז (מו) (יח) המחשב שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. צז י"ז המבשיל את העור. צח י"ח המעכב את הרבים מלעשות מצוה. פ צט י"ט מבח שיצתה טריפה מתחת ידו. פא P כ' מבח שלא הראה בדיקת סבינו לחכם. פב קי כ"א המקשה עצמו לדעת. פג קי כ"ב המגרש את אשתו ועשו בינו ובינה שותפות או משא ומתן המביאן להזקק זה לזה כשיבואו לבית דין מנדין אותם. פד קי כ"ג חכם ששמועתו רעה. פה קי כ"ד (כא) פו המנדה (מז) למי שאינו חייב נידוי:

(יט) והוציא ממנו ממון בעדותו כו' מנדין אותו עד שישלם. עיין מ"ם ע"ז בת"מ סימן כ"ח סעיף ג': (כ) המזיר ש"ש לבטלה. יש מקשין למה לא תקשה מי שלא נידוי אלא זה כמזכיר ומלמה דאין חיוב לגדולו שמא סבור זה כשומע שאחרו כמזכיר הוא ויש יודע שיש לו לכיוב בדבר ולא למדו להשומע צריך לגדולו שלא יהא הוא יודע בעלמו בכיכור שהמזכיר הוא יודע שיש ליסור בדבר: (כא) המנדה למי שאינו חייב נידוי. כתוב' בהגהת מיימוני דוקא שיודע שהיו חייב נידוי כי סא דר"ל כמועד קטן אבל מורה שמיד שסבור שזה חייב נידוי ומעה אין לגדות המורה וכתב רש"ל י"ל דוקא אם אותו שמיד שלא כדין הוא ת"ח ומסתיא דר"ל אין לחוש דשמא אותו שמיד ר"ל היה גדול ממנו:

חבירו עבד. פג ד' ע (יד) המזלזל (סו) בדבר אחר (סז) מדברי סופרים וא"צ לומר מדברי תורה. עא פד ה' מי ששלחו לו ב"ד וקבעו לו זמן ולא בא. עב פה ו' מי שלא קבל עליו את הדין מנדין אותו פו עד שיתן. פז ז' מי שיש ברשותו דבר המזיק מנדין אותו עד שיסיר הנזק. עג פח ח' המוכר קרקע שלו לעובד כוכבים אנם מנדין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהאנס לישראל חבירו בעל המצר. עד פט ט' המעיד על ישראל בערכאות של עובדי כוכבי' אנסין(יט)והוציא ממנו ממון בעדותו שלא כדין מנדין אותו עד שישלם. עה צ י' מבח כהן שאינו מפריש המתנות ונותנם לכהן אחר מנדין אותו עד שיתן. עו צא י"א (יז) המחלל י"ט שני של גליות אע"פ שהוא מנהג. עז צב י"ב העושה מלאכה בערב פסח אחר חצות: עח צג י"ג (כ) המזיר שם שמים לבטלה או לשבועה בדברי הבאי. צד י"ד המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ. צה ט"ו המביא רבים לידי חילול השם. עט צו ט"ז (מו) (יח) המחשב שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. צז י"ז המבשיל את העור. צח י"ח המעכב את הרבים מלעשות מצוה. פ צט י"ט מבח שיצתה טריפה מתחת ידו. פא P כ' מבח שלא הראה בדיקת סבינו לחכם. פב קי כ"א המקשה עצמו לדעת. פג קי כ"ב המגרש את אשתו ועשו בינו ובינה שותפות או משא ומתן המביאן להזקק זה לזה כשיבואו לבית דין מנדין אותם. פד קי כ"ג חכם ששמועתו רעה. פה קי כ"ד (כא) פו המנדה (מז) למי שאינו חייב נידוי:

הגה [סד] ואין נכיכין לעניין נידוי עדות וכ"ש בכוכב אלא לועד בדעת בממות סדבריס עסחובע פוסן בני ואז אסי' אסא אסי' קטן נאמן אס סדעת נוסן אאמת כדבר (מסרי"ק שורש ק"כ):

כנסת הגדולה

כ"ד אינו חייב [שמחת דיב] מגיד אמאן דאמר אלומת דבקבקיכו דאמתא כב יסוד' מצוס דניזס את כב יסודס עלמו וכן כן דכרי כהוספות כיבמות פרק כבן גמליאל וכפל עלמות יוסף נגבס ממס שאמר כב יסודס בסחובתו נרב נאמן משום דניעד אלומת דבקבקיכ מעיד לאמאן דאמר אלומת דבקבקיכ לאפאר את בכלים שלקיבקבנגד ומאמתיכן לאכזס את סאכס וקרוב לוס כ' כני שמואל נסי' פגוכך וככ מכ"ר אברסס אלנאסי סוכסו דכרין כפשוטס למורי סרב בח"כ מי"ד סימן כ"ף סעיף ד' ומזלות ומזלות כמו שאכנו כהילמא' [שבת ע"ס] כל היודע לחשוב תקופות ומזלות וחיו חושב עליו הכתוב לומר ואת פועל ס' לת יכיכו וגו': פ י"ט מבח כו'. ע"ל ס"ס קי"ס: פא כ' מבח כו'. לעיל סי"ח סע"ז וכבר מחבאר שם דאין דין זה מוכג עכשיו: פב כ"א המקשה כו'. עיין בח"ש סכ"ג ס"ג: פג כ"ב המגרש כו'. עיין בח"ש סי' קי"ע ס"ס: פד כ"ג חכם כו'. לעיל ממ"ב: פה כ"ד המנדה כו'. לעיל סל"ע: פו המנדה למי שאינו חייב נידוי. וכ' לבד"ל להתעטע עליו שמילתו שלא כדין ב"ד מנדין אותו ע"ל סע"ז וכוא מב"י ומשמע דכל שלא נא לב"ד לקבוע עליו אין ב"ד מזקקין לגדולו וכ"כ בעל מגדול עוז שם ס"ז מסל' ת"ח וכל"מ כתוב שמסקב"ן

חידושי רע"ק

(ס"ע סעיף ס"ג) למי שאינו חייב נידוי. וכ' הריב"ש (סי' ל"ד) דוקא במי שגירה אבל לא באומר בגוירת נידוי שלא ירשה כך וכך כי אולי לא היה דעתו לגדולו אלא דרצה לאיים בדשבו שיעשנו מלמשות כן פמני ידאת הגידוי עיי"ש:

ביאור הגר"א

טסקומות מפזורין מבבלי וירושלמי והראב"ד וקנדרסים חשיבו דמציבו עוד הרבה וכמ"ש בסמ"ך וב"י ת' דכל הנהו נכללים ברביעי המזלל כו' והביאו תמהיון דא"כ ה"ל לתרמב"ם הרבה להשמיט מכ"ד דברים נ"כ: (ליקוט) על כ"ד כו'. שהוא' דקדושין כ"ח א' ד"ה מקרא כו' ור"ע בגדרים ז' ב' ד"ה ואם לא כו' שהוי כו' (ע"כ): [סד] וא"צ לעניין כו'

הלכות נידוי וחרם*)

שלד היאך היו נוהגין עם המנודה או המוחרם ועל מה מנדין ודין התרתו.

ובו ס"ח סעיפים:

שלד (א) ואפילו יש לחוש שע"י כן יצא לתרבות רעה. תמיה לי היאך מילתא טובא דסיקלן נמוכ לאיסור שעשה זה וביחלו לידי תרבות רעה מ"מ אסר כל בתיה לא יעשון וכמה מקור דין זה בפסקי מהרא"י סי' קל"ח וז"ל ורחיה ממה שמלאתי בקונט שכוחים מכח דאמר בתגודה פרק המוכח שאמר רביט הקדום בעת פעירתו בדרך עבותה דכך אחת כל יחציה שמחיבתו להכהו דלקפו פירי בכוורת ומלו שבת ושמחמוד מקום דשמחיבתו וקשה מהי קמ"ל תלמודא

שלד א על דבר איסור כו'. ט"ל סעיף מ"ג אם מנדין בחיסור דרבנן: **ב** מנדין אותו לאלתר. משמע לפי' בלא התרלה מיהו בקונטרסים שכתבית ב"י משמע דלפי' לדבר איסור לא נהגו לעדות אלא לאחר התרלה: **ג** ואין נידוי פחות מל' יום. כ' ב"י בשם הקונטרסים ד"מ שחסכם נדהו מבו' כבודו והלך לו אין מהיכין לו עד אחר ל' יום לדידהו ולדידן ז' ימים דכיון דהלך לו משמע ניחא ליה שיחידוהו אחר זמן זה וכן נרלה ד"מ למי שעומד במרדו ואמרינן לעדותו פעם אחת שמנדין לאלתר ושוין לאחר ז' ואמרינן אחר י"ד דהא בהא תליא כן נ"ל להלכה אבל לא למעשה מפני שלא רחיתי לא' מן הרחשונים אבל כן עכ"ל וי"ל דודאי אין לפרש דאין ביד הב"ד למעט הימים פחות מל' יום דהא ביחא כדלקמן סעיף ו': **ד** ממתינים לו עוד ל' כו'. עיין בח"מ סי' י"ט: **ה** בנידוי דידהו. כלומר אל בני מ"ו: **ו** בנזיפה. עיין נזיפה הוא לקמן סעיף י"ד: **ז** אין יושבין בד' אמותיו. וד' אמות שלו אין מ' אמות דהיינו שהוא בחמשין ודי"ח לכל לד וד"ח אלו הפסי' אפי' ב"ה אם בחמשה אחד לא בשמעתא אלו בשמד הפקר אבל לא בשיח אחר. מקונטרסים

ה המנודה **ז** אין יושבין בד' (ד) אמותיו **ז** חוץ מאשתו ובניו (ל"ן) [ו] (וים לומרים אף

א [א] העובר **א** על דבר איסור **ב** [ב] **ב** מנדין אותו (ה) לאלתר:

הגה [ג] אבל מכח ממון אין מנדין אותו עד שיחנו לו ג' פעמים דהיינו ג' ה' ב' (טור) מן הב"ד כמו שיתבאר בח"מ סי' י"ח:

ג **ג** ואין נדוי פחות (ג) משלשים יום **ג** ואם אינו חוזר בו שונים לנדותו לאחר שלשים יום ואם אינו חוזר בו **ד** ממתינים לו עוד שלשים ומחרימין אותו [ד] **ד** אפי' פגע הרגל בתוך שלשים יום אינו מבטל אותו **ה** בד"א דנידוי שלשים יום **ה** בנידוי דידהו אבל נידוי דידן **ו** כנזיפה דידהו שהיא **ז** ימים ונזיפה דידן חד יומא:

הגה [ה] ומנדין למי שהוא מייב נדוי (**א**) (**א**) ואפי' יש (ג) לחוש שעל ידי כן יצא לתרבות רעה אין לחוש בכך (עפקי מהרא"י סימן קל"ח):

ביאור הגר"א

שלד [א] העובר כו'. ע"ל סמ"ג: [ב] מנדין כו'. מ"ק פ"ו א' אר"י בריה דר"ש כו': [ג] אבל כו'. שם ותחוס שם ד"ה מתרינן. ויש ספרשים כו' וכ"כ הרמב"ם והרא"ש: [ד] אפי' פגע כו'. שם י"ד ב' א"ר כי קתני כו' וכ"ם בירושלמי הביאו הרא"ש בר"פ סמ"ח והמנודה [ה] ומנדין כו' ואפילו כו'. קדושין ע"ב א': [ו] וי"א אף

באר היטב

שלד (ה) לאלתר. משמע לפי' בלא התרלה מיהו כב"י משמע דלפי' לדבר איסור לא נהגו לעדות אלא לאחר התרלה. ב"ך: (ב) משלשים. כתב ב"י בשם הקונטרסים ד"מ שם מכח נדהו מקום כבודו והלך לו אין מחיכין לו עד אחר ל' יום לדידהו ולדידן ז' ימים דכיון דהלך לו משמע ניחא ליה שיחידוהו אחר זמן זה עכ"ל. וי"ל דאין ביד הב"ד למעט בימי פחות מל' יום דהא ליחא כדלקמן ס"ו. ב"ך: (ג) לחוש. והפ"ז כ' שאין לעשות מעשה בהג"ה זאת ומביא כתב רלחות וכהכרעת על זה ע"ם (ובנה"כ כתב דיש לדמות כל רלחותיו כיון דדין ב"ד הוא שמנדין אותו אין לחוש דאל"כ בשלה דין ישראל עכ"ל): (ד) אמותיו. כ' הב"ך וד' אמות אלו הן לכל לד ד' אמות ס"ג) אין יושבין. לכאורה יש לדייק דאם אין חבירו יורד שהוא מנודה צריך המנודה להניד לו והוא מטה שדייק הראב"ד דאשתו מותרת לישב בד' אמותיו מראיבעי' ס' אלו מנלחין ד' מ"ע מנודה מאי בתשמיש המטה ותיפוק ליה דאסורה להתקרב (מובא בהר"ן נדרים כרשום בסמוך בגליון) אמאי דיוק דלמא בשאינה יודעת שנתנדה: (ה) חוץ מאשתו. ע' בהר"ן נדרים ד' ז' סוף ע"ב ד"ה וכי עייל בשם הראב"ד ומה שדחה ראיתי שם

*) כל הדיוים שבסימן זה חוץ נוהגין כעת ונתבטו ע"פ תכמי החורה בזמנינו מכח דינא דמלכותא ומ"ש בסוף סימן זה.

א מימנת דכך מסדת וכו' מועד קטן דף ע"ז ע"ל: ב בגרייתא שם (דף ע"ז ע"ל): ג מימנת דכך יהודה וכו' שם: ד מסמעות הגמ' שם דף י"ד ע"ב: ה מימנת דכך מסדת שם דף ע"ז ע"ל: ו כהר"ן שם כהמ"ך מעוכדת דר"ל שכרכותו ויש לו כ"ע וכו' ב"מ דף ל"ע ע"ב: ז שם מעוכדת דאוקמה כנו שהיה מסמתו

כנסת הגדולה

(סימן של"ד סעיף א' בש"ע) בתב בשור ומכשיל בנמשל

בית הלל

(סי' של"ד ס"א בהג"ה ב') ואפילו יש לחוש שעל ידי כן יצא לתרבות רעה אין לחוש בכך. וצריך לפרש

גליון מהרש"א

הלכות נדוי וחרם (סי' של"ד) כי השבועה נדולה ס' (שופטים כ"א ה')וכי שבועה היה שם ללמוד שהחרם היא השבועה מדרש תנחומא פ' וישב. חמא ישראל וגם עברו ס' (יהושע ו') למה כתב כאן ה' פעמים ללמדך שהעובר על החרם כשבר על חמשה חומשי תורה ונפרעים ממנו ומכל חבריות שנאמר כי מדרש תנחומא שם: (ב"ע ס"ח) העובר על דבר איסור. פסק נדוי לקבל ום' חרם לחומרא ת' רשב"א וע' ת' בן לב ספר א' ברף ס"ו עמוד ד' וכש"ך לעיל סי' ר"ח ס"ק י"ד: (שם) ואין נדוי פחות משלשים. ע' לקמן סעיף ל"ו וע' בתוס' נדרים ז' ב' ד"ה אין בין נדוי והוא ברפים בעלה י"נ ב': (בהג"ה כ') לתרבות רעה. ע' ת' חות יאיר ס' קס"א עלח קכ"ם ב': (ב"ע

שו"ע יורה דעה סימן שלד סעיף ב', ש"ך סק"ח

מי שהוא בנידוי אסור למי שאינו מבני ביתו לישב בד' אמותיו או לצרפו למנין, וכן אסור לבקרו בביתו או להרבות דברים אתו. והוא אסור בתכבוסת, תספורת ונעילת הסנדל כאבל. גם אסור לפרנסו או להשכירו אלא כדי פרנסתו.

If one is excommunicated it is forbidden for anyone aside from his family members to sit within his four Amos, or to count him for a Minyan. He may not be visited in his home or spoken to at length. He himself is forbidden to launder his clothing, cut his hair, or wear leather shoes. One may not engage him in business except for his basic sustenance.

אוצר החכמה

לא. אף המורשה שלא נענה להזמנה חייב נידוי, ואם נסתלק מההרשאה[נא] א"צ לבוא רק יודיע לשליח ב"ד שהוא כבר אינו מורשה בזה הדין[נב].

לב. כהיום לא נהגו לנדות[נג], כי אם מכריזין עליו שהוא סרבן בלבד[נד]. ואין המסרב נאמן לומר שלא שמע ההכרזה דמעשה ב"ד יש לו קול[נה].

שלא מצאו השליח בשובו אליו, ע"ז אינו חייב נדוי מטעמי טובא".

נא. בין שנסתלק מעצמו בין שסילקו הבע"ד, כן הוא שם במהר"ם אלשיך דלקמן.

נב. כ"כ בשו"ת מהר"ם אלשיך סימן קכ"ה בארוכה. ועוד כתב "שאפי' היה אומר אי אפשי ללכת לא היה חייב נדוי דכיון דיכול לבטל הברור שלו ה"ל כאומר אני מבטלו" והיינו דזה הוי כנסתלק מלהיות מורשה.

נג. בהרבה מקומות בחו"ל בטל הטלת נדוי על המסרב, משום שהמלכויות אסרו לנדות, וכמ"ש בערוך השלחן סו"ס ק'. ואפשר שמזה נמשך שאין מנדין גם במקומות שאפשר. אולם בט"ז יו"ד סימן של"ד ס"ק כ"ג כתב בשם הדרישה בשם מהרימ"ץ וז"ל "בזה"ז שהנידויין מקולקלין אין מנדין אף מי שראוי לנדות אף בעבירות גדולות דאפילו בשורת הדין לא החמירו חכמים פן ימנעו מלעשות תשובה כל שכן בדורינו שנבלים מביישים את האדם על ככה ולפעמים אין האדם מושל ברוחו ויבוא לידי שפיכות דמים", עכ"ל. ועיין גם בשו"ת מהר"ם אלשיך סימן קכ"ה שכתב מעין זה. וז"ל שם "כי המה ראו חכמים ראשונים שלפנים שלמים וכן רבים ולא היה הנדוי כ"כ שגור בפיהם, וגם בדור הזה לא נעשה כן לשום בעל דין כ"א מגלגלין עמו פעם ושתים, ואם אומר טענה כזו הקהל מנו מורש' זולתי ידרשו ויתורו אם אמת הדבר או מתאנה הוא וע"י מיתון יתוקן העולם" עכ"ל.

נד. אולם מה שיש מוסיפין בסוף כתב הסירוב "ודינו כמבואר ביו"ד סימן של"ד" ששם מבוארים דיני המנודה, ולכאורה זה הוי כמנודה. אולם אפשר שהכוונה שראוי לנדותו ואינו כמנודה ממש.

ובחקרי לב מהדו"ב יו"ד א' עמ' קצ"א כתב במה שהורגלו הקהילות לכתוב שאם יעשה דבר פלוני יהא מוחרם או יהא בנדוי, שהדין הוא כלפי עצמו נחשב כמוחרם, אבל אין הצבור חייבים להתנהג עמו כמוחרם, דכל עוד לא פירשו שהוא בחרם בפועל אין זה עושה דין מוחרם כלפי הציבור.

ובכלל זה ראוי להעניש גם המסייע והמחזיק ביד הסרבן, וכדכתב בשו"ת בנימין זאב סימן תי"ט "ומי שבורח ונשמט מהיות ציית דינא עונשו רב וראוי לייסרו בסילוא דלא מבע דמה דהיינו נידוי. והעוזרו ראוי להתלקות על העמוד, וה' האל הנוקם ינקום נקמת תורתו ממנו וממי שעוזר לו, קנאת ה' צבאות תעשה זאת וכל ישראל הכשרים יהיו מבורכים" עכ"ל.

ועיין לקמן סעיף נ"ב עוד בדרכי כפייה לדין, ובספר מנחת עני סימן י"ב כתב התנצלות על חכמי הדור בעתים הללו, שאפילו כתב סירוב אין נותנים מפני חשש רדיפות אף שליכא חשש מסירה למלכות, כיון שאין כותבים חרם בהסירוב, וכתב שאף שאין יוצאים יד"ש כתב ללמד זכות עליהם ועלינו, כי דוקא בימים קדמונים שע"י הסרבנות היה בושה להמסרב. ועי"ז יבא לד"ת או יקיים הפס"ד ובזה אף שירצה לנקום מהדיין מחוייב להוציא הדין לאמיתו

סדר הדין פרק א' אות לב
נהגו היום שלא לנדות מסרבי בית דין, רק מכריזין עליו שהוא סרבן.

Nowadays the custom is not to place people in actual excommunication. Instead, the Bais Din will publicize that the party is a "mesarev".

The Bais Din Process

PART 1

By Rav Dovid Josilowsky - Dayan at the Bais Havaad

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

The first thing a person ought to know about the Bais din process is that it differs fundamentally from the secular court system, l'havdil. The focus of the Bais din process is on reaching "tzedek", a just and fair ruling. The secular court system, however, is overly focused on decorum and adherence to a set of policies. Fairness and truth are not as important as following protocol. This is a fundamental difference between the two systems.

In this series, we will be discussing the steps and procedures of the Bais din system. We will provide an outline of how it operates and why.

HAZMANAH L'DIN:

The first step of the Bais din process is when one litigant approaches a Bais din to send a hazmanah l'din, a summons to another party to appear for a din Torah.

The Gemara (Mo'ed Koton 16) says that the source of this procedure of sending a hazmanah l'din, is found in the Torah's description of the dispute between Aharon Hakohen and Korach. Of course, the first lesson we learn from Korach and his assemblage is that one should always try to avoid disputes altogether. There is a clear prohibition not to be like Korach and his followers. This means that one should avoid machlokes if it is at all possible. If there is a way to work out a disagreement without involving a Bais din to adjudicate, that would be the most preferable option.

If someone does have to call his friend to a din Torah, the Gemara tells us that a messenger is dispatched to summon the relevant parties. This is why Moshe "sent [a messenger] to Dasan and Aviram", to summon them to Bais din. The Gemara then derives that the defendant himself is also to be summoned to Bais din, because Moshe also summoned Korach to the din Torah. Most Rishonim learn that Moshe himself was the messenger to summon Korach.

The Gemara then teaches that when a party is summoned to a din Torah, he is told that he is being called to appear before a gavra rabbah, a great person. This is learned from the fact that Korach was told to come and appear before Hashem. In this story, Hashem was the "gavra rabbah". The reason for this seems to be to stress the magnitude of the summons. If the party fails to appear, he is showing contempt for a Bais din and for the gavra rabbah, which is a most serious offense.

The Gemara further learns from the story that the defendant has to be told the identity of the other party in the case. In the story of Korach, he was told that he would have a din Torah with Aharon. The Gemara adds that a date is to be set for the din Torah. We learn this from the fact that Korach was told to appear "tomorrow" in front of the Bais din. Finally, the Gemara derives that the defendant is issued three summonses, and if he still fails to appear, he is to be excommunicated.

DOES THE DEFENDANT HAVE A RIGHT TO KNOW WHY HE IS BEING CALLED?

The Gemara clearly says that the defendant is entitled to know the identity of the other party, but it is not as clear what other information he has a right to know before he goes to Bais din.

There is a dispute amongst the Poskim about whether he has a right to know what he is being charged with, and why he is being taken to Bais din. The Shach cites the opinion of the Be'er Sheva, who says that the claimant does not have to reveal in advance the reason he is calling the defendant to a din Torah. Shach himself disagrees and says that the defendant has a right to ask why he is being called to Bais din, because if he knows what the complaints against him are, he may be able to work out some sort of agreement and avoid going to Bais din altogether. Therefore, so long as he is unaware of the nature of the complaint against him, he cannot be forced to come to Bais din.

There is a Ritvah in Mo'ed Koton that is cited as proof for both opinions. He says that there are two reasons why someone being called to Bais din has a right to know the identity of the plaintiff. Firstly, so that he will have a chance to try to work

out an agreement, thereby negating the need to go to Bais din. Second, so that he will be able to prepare his case for when he arrives before the Bais din.

Since the Ritvah is basically giving the same reason as the Shach, this may indicate that he agrees with him. However, the Ritvah only uses this reasoning to explain why the defendant has a right to know who the claimant is, but he does not take it so far to say that this entitles him to know the nature of the claim. Conversely, this may indicate that he does not have to be told why he is being called to Bais din.

The Tumim writes that even according to the Beer Sheva, the party being summoned has a right to ask for the amount of the claim. To this extent, he agrees with the Shach that he has a right to at least know this important fact, so that he can try to work out a deal without going to Bais din.

Practically speaking, the defendant can claim "kim li" like the opinion of the Shach and require the plaintiff to reveal to him the nature of the claim. However, he can only demand to know the basic outline of the litigation, not all the finer details of the case being made against him. This idea is seen in a teshuva from Rav Moshe Feinstein to the Agudas Harabanaim, where he says that even though we rule like the Shach, the claimant does not have to reveal all of the details of his case.

It is important to note that the logic of the Shach is limited. The reason the party being summoned must be told about the case is so that he can try to work it out outside of Bais din. It is not intended to allow him the means of meticulously preparing a good defense for himself.

HOW MUCH TIME IS THE DEFENDANT GIVEN?

Of course, the defendant cannot be expected to drop everything and run to Bais din the second he receives a hazmanah. While the Gemara says that Korach was told to appear "tomorrow", this is not usually the case today. The Meiri says that the defendant should be given enough time so that he does not have to rush to Bais din. He is to be given enough time to be prepared and offer his rebuttal to the claims against him.

The Rema rules that the one being summoned has the right to ask for three days to prepare to come to Bais din. If he asks for more time, there is a Teshuvos Harashba that says that Bais din must ascertain why he is asking. If he is simply stalling and playing games, they are not to grant him the time. But if he needs the time to prepare his case, they should agree because this is part of the process of arriving at the truth.

Nowadays, a defendant will usually be given enough time to prepare his case and a mutually beneficial time will be arranged.

WHEN DOES BAIS DIN ISSUE A "SIRUV"?

The Gemara says that if someone does not come after the first hazamanh, a second one is issued, if he still doesn't come, a third one is sent. If he doesn't come after that, he is to be excommunicated.

The reason three hazmanahs are sent is that we are concerned that the party may not have received the first two, or that he literally could not come; however, if it is known for certain that he got the first one and willfully ignored it, it is not necessary to send the other two. In fact, the Gemara says a story of a woman who was sent one hazmanah and, when she failed to appear, she was placed in cherem that very day. It explains that a man has to be sent three hazmanahs because he may not be home when the messenger arrives to summon him. This woman, however, was home all day and definitely got the first hazmanah; therefore, it was unnecessary to send her any more.

Still and all, the Tumim says that the minhag is to always send three hazmanahs before taking action. However, if it is clear that the party has no intention of complying with Bais din, he could be censured after receiving just one hazmanah or a heter could be issued to go to secular court, depending on the circumstances.

In Chazal's times the punishment for someone who ignored a Bais din's summons was to be placed in excommunication. Since such a penalty is unenforceable today and would not be effective, the practice is to issue a "siruv". The "siruv" proclaims that the individual is subject to everything the Shulchan Aruch says about people who flout a Bais din and is deserving of the punishments detailed there.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:
www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I
Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - Obligation to Adhere to Civil Law
  - How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - What Constitutes a Minhag
  - How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II
Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - Backing Out
  - Where Backing Out Causes a Loss
  - Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - Understanding Asmachta
  - Agreements and Kinyan Devarim
  - The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - Structuring
  - Legal Entities and Trusts
  - Management
  - Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III
Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - Ani Hamehapech
  - Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - Mechusar Amana
  - Mi Shepara
  - Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

* Number of weeks for this topic

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis Fundamentals - 3
- Heter Iska - 1
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester

- Gerama, Garmi, Professional Advice & Malpractice- 4
- Brokerage - 2
- Lashon Harah in Business - 2
- Yichud and Gender Related Practices in the Marketplace -4

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Avoda Zara & Commerce - 4

Summer 5782 - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Shabbos & Commerce - 4

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen and Lifnei Iver
- Foodservice Arrangements
- Partnerships and Ownership Structure
- Ancillary Businesses
- Finance and Ribbis
- Nursing and Housekeeping
- The Halachic Home; Eruv, Mezuza, Tevilas Keilim, and Medication
- Compliance and Fiduciary
- Hiring and Poaching
- Avodah Zara and Chukas Hagoyim Issues
- End of Life and Other Medical Matters

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika:Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

Mr. & Mrs. Michael Abramson - Los Angeles, CA

R' & Mrs. Chaim Gross - Lakewood, NJ

R' & Mrs. Saadia Zakarin – Monsey, NY

R' & Mrs. Yudi Hertzberg - Monsey, NY

R' & Mrs. Avrohom Kohn - Jackson, NJ

Rav & Mrs. Yechiel Becher - Monsey, NY

R' & Mrs. Yossi Wexler - Lido Beach, NY

R' & Mrs. Michael Reiser - Brooklyn, NY

Mr. & Mrs. David Yitzchaki – W. Hempstead, NY

R' & Mrs. Ephraim Ostreicher - Far Rockaway, NY

R' & Mrs. Yaakov Klein – St. Louis, MO

R' & Mrs. Ari Schwartz - Monsey, NY

Mr. & Mrs. Tzvi Meltzer - Kew Gardens, NY

R' & Mrs. Refoel Rockowsky - Monsey, NY

R' & Mrs. Yossi Bauman - Lido Beach, NY

Mr. & Mrs. Steve Milstein - Lido Beach, NY

R' & Mrs. Shimshon Bienstock - Los Angeles, CA

R' & Mrs. Dovid Bloom - Far Rockaway, NY

לזכות זיווג הגון בקרוב
אסתר שיינדל בת שולמית | ברכה אסתר בת דינה

R' & Mrs. Tzvi Rieder - Monsey, NY

R' & Mrs. Ahron Wolfson - Monsey, NY

R' & Mrs. Shumy Reichman, Brooklyn, NY

R' & Mrs. Avi Steinberg - Lido Beach, NY

Mr. & Mrs. Alex Berkovitch - Lido Beach, NY

SPONSOR YORUCHA

& help disseminate this relevant and engaging platfom ***for free***

TO THOUSANDS WORLDWIDE!

- ☐ Become a Yorucha Founder $25,000
- ☐ Dedicate a Month of Yorucha $18,000
- ☐ Dedicate a Ma'areh Mekomos Booklet $12,000
- ☐ Yorucha Corporate Sponsorship $10,000
- ☐ Ma'areh Mekomos Booklet Distribution $5,000
- ☐ Single Topic Corporate Sponsorship $2,500
- ☐ Sponsor a Week of Yorucha $1,800
- ☐ Sarei Elef $1,000

To become a Yorucha Sponsor or for other donation opportunities please contact
Rabbi Chaim Belsky 732.276.1344 ext. #302 | yorucha@baishavaad.org | www.baishavaad.org/donations/support-yorucha/

CURRENT YORUCHA CHABUROS

ATLANTA
Yeshiva Ohr Yisroel
Rabbi Chaim Friedman

BAL HARBOUR, FL
R' Yakov Tzvi Blejer
Rabbi Zelig Privalsky

BALTIMORE
Khal Ahavas Yisroel Tzemach Tzedek
Rabbi Dovid Heber
Rabbi Mordechai Shuchatowitz
Rabbi Shaul Elchonon Sofer

Baltimore Community Kollel
Rabbi Ahron Muller

BELLE HARBOR, NY
Congregation Bais Yehuda
R' *Dovid Semel*

BOSTON
Congregation Chai Odom
Rav Dovid Moskovitz

BROOKLYN
Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Beis Hamedrash Of Flatbush
Rabbi Tzvi Yaakov Zolty
Rabbi Moshe Arieff

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Magen Avraham
Rabbi Duvi Bensoussan
Rabbi Eliezer Elbaz

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CATSKILL REGION
Tamarack Hills - Ellenville
Rav Dovid Grossman

CHICAGO
Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

Bais Medrash Mikor Hachaim
Rabbi Mordechai Raizman

Shaarei Tzedek Mishkan Yair
Rabbi Reuven Gross
Rabbi Yishai Broner

CINCINNATI
Cincinnati Community Kollel
Rav Meir Minster

CLEVELAND
Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS
Congregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT
Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller
R' Eli Blumenkehl

FAIRLAWN
Rabbi David Pardo

FAR ROCKAWAY
Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

GATESHEAD, UK
Rabbi Dov Oppenheimer

GIBRALTAR
Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON
Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

HOUSTON
Meyerland Minyan
Rabbi Menachem Bressler
Rabbi Shea Lazenga

LAKEWOOD
Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash Ohev Yisroel
Dayan Shmuel Honigwachs
Reb Shaya Ellinson

Bais Medrash of Chestnut
Rabbi Yosef Greenfeld

Bernath and Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Clearstream Chabura
Rabbi Yosef Fund
R' Yitzy Rosenbaum

Kehal Nachlas Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Kehilas Heartstone
Rabbi Zecharia Wiesenfeld
Rabbi Avrohom Ellman
Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

Minyan Avreichim Sefaradi
Rav Ariel Ovadia

Yeshiva Heichal Hatalmud
Rabbi Mordechai Horowitz
Rabbi Zvi Basch

LAWRENCE
Greater Five Towns Chaburah
(In Formation)

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES
Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH
Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MARGATE
Young Isreal of Margate NJ
Rabbi Yankey Orimland

MINNEAPOLIS
Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

Yeshiva of Minneapolis
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY
Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Congregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Khal Chaye Avraham
Rav Yecheskel Spitzer
Rabbi Eli Moskovitz

Monsey Night Kollel
Rabbi Yisroel Sapirstein
Reb Shimon Marlin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

NEW HAVEN
Kollel of New Haven
Rabbi Menachem Prescott

PASSAIC
Rabbi Yaakov Pascal

PHILADELPHIA
Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS
Congregation Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

RIVERDALE
Riverdale Kollel
Rabbi Michoel Ghermezian

SOUTH BEND
Midwest Torah Center
Rabbi Doron Lazarus
R' Simon Springer

ST. LOUIS
St. Louis Chabura
Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone
Reb Yaakov Klein

STATEN ISLAND
Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO
Kollel Ohel Yom Tov
Rabbi Chesky Weiss

THORNHILL
Ateres Mordechai Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

Kollel Ohr Yosef
Rabbi Eli Kohananoo

WATERBURY
Yeshiva Ateres Shmuel
Rabbi Bernstein

WEST HEMPSTEAD
Beis Medrash of West Hempstead
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE
Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303
yorucha@baishavaad.org
baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.

CURRENT CHABUROS

Baltimore • Belle Harbor • Boston • Brooklyn • Catskills • Chicago • Cincinnati • Cleveland • Dallas • Detroit • Fairlawn • Far Rockaway
Gateshead, UK • Gibraltar • Houston • Jackson • Lakewood • Lawrence • Los Angeles • Lido Beach • Margate • Minneapolis • Monsey
Passaic • Philadelphia • Queens • Riverdale • St. Louis • Staten Island • Toronto • Waterbury • W. Hempstead • Woodmere